

LUNDS
UNIVERSITET

Indirekt våldsbejakande

En studie av NMR, Ensamagerande gärningsmän och rättsliga implikationer

Av Liljedahl, Oskar &
Kyriakouleas Petros

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårterminen 2024

Handledare: John Woodlock

Examinator: Matthias Baier

Abstract

This study examines the potential link between the digital media discourse of the Nordic Resistance Movement (NMR) and the radicalization trajectories of lone-actor perpetrators. Through interpretive content analysis of NMR's digital media utilizing the theory of intertextuality, and the case studies of three lone-actor perpetrators in Sweden, the study seeks to identify similarities and potential causal links. The cases undergo a process tracing method analyzed using Koshkins et al. (2019) radicalisation model to explore the ideological content and messaging within NMR's digital platforms, juxtaposed within the personal narratives and radicalization pathways lone-actor perpetrators. Further analysis is concluded using a sociolegal understanding to evaluate whether the connection validates traditional regulation or other strategies. The findings suggest that the broader context of the discourse propagated by NMR gives it a violent connotation, but the relationship between NMR:s propaganda and its impact on lone actors is not direct enough to justify legal measures that would infringe upon Swedish constitutional rights. The subjectivity inherent in content analysis and the distinguishing of ideological discourse from direct incitements to violence is acknowledged. However the study transparently comes to these conclusions and underscores the need for further research to empirically validate and elucidate the relationship between extremist organizations like NMR and the radicalization trajectories of lone-actor perpetrators. Ultimately, a deeper understanding of this complex interplay is essential for legal and policy responses aimed at mitigating the risk posed by lone-actor extremism.

Nyckelord: Våldsbejakande Extremism, Högerextremism, Ensamagerande gärningsmän, NMR, Grundlagsskyddade rättigheter

Antal ord: 14998

Förkortningar

VBE - Våldsbejakande Extremism

VBH- Våldsbejakande Högerextremism

EG - Ensamagerande gärningsmän

NMR - Nordiska Motståndsrörelsen

RF - Regeringsformen

TR - *Traditional Regulation*

RMS - *Risk management strategies*

Innehållsförteckning

Abstract	1
Förkortningar	2
Innehållsförteckning	3
1 Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar	7
3. Bakgrund	8
3.1. Våldsbejakande extremism och dess utveckling	8
3.2. Våldsbejakande Högerextremism	9
3.2.1 Högerextremismen anarkistiska utveckling	11
3.2.2 Nordiska Motståndsrörelsen	12
3.4. Rättsläget	13
4. Tidigare forskning	16
4.1. Ensamagerande gärningsmän	16
4.2. NMR och våld	19
4.3. Radikaliseringsprocessen och motsvarande åtgärder	21
4.4. Slutsatser om forskningsläget	22
5. Teoretiska utgångspunkter	23
5.1 Gap problem	23
5.2 Risk management och traditional regulation	23
5.2 Teoretisk modell för strategier mot radikaliserings	25
5.3 Intertextualitet	26
6. Metod/ Material	27
6.1 Tolkande Innehållsanalys	29
6.2 Fallstudier med Process tracing	30
6.3 Material, Urval	31
6.4 Avgränsningar, Begränsningar	32
6.5 Etiska överväganden	33
7.1 Resultat av Innehållsanalysen	34
7.1.1 Accelerationistiska budskap	34
7.1.2 Martyrskap och syfte	35
7.1.3 Avhumanisering och utpekandet av fiender	36
7.1.4 Våldsamt eller hotfullt innehåll	37
7.1.5 Individens ansvar	38
7.2 Fallen	38
7.2.1 Peter mangs	39
7.2.2 Anton Lundin Petterson	41
7.2.3 Theodor Engström	43
8.1 Intertextuell analys av NMR	46

8.2 Process tracing av kausala mekanismer	47
8.3 Rättssociologisk analys	51
9. Slutdiskussion	53
10 Källförteckning	54

1 Inledning

Sveriges säkerhetsläge har snabbt försämrats, punkterat av höjningen av terrorhotnivån till 4 av 5 (Säpo 2023). Under en längre tid har hot riktats mot landet, vilket har lett till en allvarlig påverkan på Sveriges säkerhet. Specifikt har attentatshotet från aktörer inom våldsbejakande islamism setts som det mest allvarliga och Sverige betraktas numera som ett prioriterat mål (Säpo 2023). Säkerhetspolisen varnar även för en utveckling med ökad hotbild från högerextrem extremism, särskilt från ensamagerande gärningsmän (TT 2019). Utvecklingen har synliggjorts genom händelser såsom Almedalsmordet 2022 och Skolattacken i Trollhättan 2015 (Eklundh 2015; Brantemo & Larsson 2022).

Sveriges rättighetsskydd omfattar även åsikter av extrem karaktär, vilket gäller så länge demokratiska spelregler följs (Strindberg & Enkvist 2023). Åsikterna är olagliga när det övergår i en benägenhet att själv eller uppmaning till andra att begå brott (CVE 2022b). Forskning visar att ensamagerande gärningsmän (Hädanefer EG) som begår våldsdåd ofta influeras av sociala högerextrema miljöer vilka själva inte nödvändigtvis utgör ett direkt våldshot (Se avsnitt 5.1). Högerextremismen har utvecklats till att EG influerade av en bred högerextrem diskurs utgör ett av de främsta hoten (Säpo 2020). I debatten kring åtgärder för att motverka detta hot har högerextrema organisationer, som Nordiska Motståndsrörelsen (Hädanefer NMR), och deras roll kommit i fokus. EG har ofta ett samband med organiserade högerextrema miljöer (Zeller & Vaughan 2023). Exempelvis varnar Strindberg och Enkvist (2023) att organisationer genom att tillhandahålla ett extremt ideologiskt tankegods indirekt riskerar att inspirera andra (Strindberg & Enkvist 2023).

Denna koppling mellan retorik och våldsbrott skapar en utmaning för lagstiftare och samhället som helhet. Säkerhetspolisen (2023) pekar på en växande gråzon mellan våldsbejakande och icke-våldsbejakande retorik. Det blir allt svårare att avgöra huruvida ett uttryck enbart är en åsikt eller faktiskt våldsbejakande, och uttryck som inte explicit uppmanar till våldsbrott riskerar ändå att influera EG (Säpo 2023). Denna situation har utlöst en debatt om behovet av ytterligare juridiska möjligheter att

begränsa högerextrema organisationer, ställt mot grundlagsskyddade rättigheter (Scheiman et al. 2018; RFSU 2021; Finnsjö 2021). Utomlands har mer begränsande inskränkningar introducerats, exempelvis har den finländska grenen av NMR förbjudits (Vergara 2020). Trots sambandet mellan organisationer och våld, nekades 2021 ett lagförslag (SOU: 2021:27) vilket skulle förbjuda rasistiska organisationer. Anledningen till avslaget var delvis att kopplingen mellan organisationerna och faktiska våldsdåd var för diffus för att rättfärdiga de inskränkningar i grundlagarna (Ju 2021/01818). Åtgärder mot VBH måste balanseras mot de grundläggande rättigheterna. Att finna den rätta balansen mellan att bekämpa våldsbejakande extremism och samtidigt skydda individens rättigheter är en av de största utmaningarna för den moderna demokratin (Strindberg & Enkvist 2023).

1.1 Probleområdet

Säkerhetslägets utveckling pekar på ett behov av effektiva strategier för att bekämpa VBH, samtidigt som det inte onödigt inskränker i grundlagsstadgade rättigheter utan att den kausala kopplingen rättfärdigar det. Således identifieras behovet av att kartlägga hur högerextrema organisationer influerar våldsdåd och kategorisera dessa mekanismer i radikaliseringsprocessen i syfte att öka förståelsen för denna kopplingen. Det identifieras således ett gap mellan utvecklingen i samhället och rättslaget. Det är således av rättssociologisk relevans att analysera gapet för att ge insikter i adekvata åtgärder (Banakar 2015). Avseende VBH krävs det mer insyn i det kausala sambandet mellan högerextrema organisationer och ensamagerande gärningsmän för att ge underlag för straffrättens position mot utvecklingen.

För att uppnå detta mål genomförs i en inledande fas, en tolkande innehållsanalys av NMR:s digitala media utifrån teorin om intertextualitet i syfte att teoretisera dess hypotetiska kausalitet. Därefter, i en sekundär fas, undersöks identifierade mekanismer i relation till deras kausalitet och sekventiella samband i radikaliseringsprocessen genom en process tracing av tre fall av ensamagerande högerextrema gärningsmän. Fallen är;

- Peter Mangs som begick två mord och åtta mordförsök utifrån rasistiska motiv (Gardell 2015).

- Anton Lundin Pettersson som mördade 3 personer i en rasistiskt motiverad skolattack (Eklundh 2015).
- Theodor Engström som under Almedalsveckan 2022 begick ett mord och planerade ytterligare ett (Brantemo & Larsson 2022).

Resultatet analyseras utifrån Banakars (2015) kritiska utgångspunkt om “the gap problem” och teori om “Risk management strategies” kontra “traditional regulation”. Därutöver används Koshkins et al. (2019) teoretiska modell om radikaliseringsprocessen, för att diskutera huruvida rättsläget är adekvat för att bemöta utvecklingen eller om det kräver ytterligare inskränkningar.

2. Syfte och frågeställningar

Mot bakgrund av högerextremismens utveckling och dess juridiska implikationer, blir syftet för denna studie att undersöka det kausala sambandet mellan NMR:s digitala innehåll och ensamagerande gärningsmäns radikaliseringsprocess. Detta för att ge ytterligare klarhet angående adekvata juridiska responser mot VBE:s utveckling.

- Hur kan NMR:s digitala media indirekt influera ensamagerande gärningsmän?
- I vilket stadie av radikaliseringsprocessen hos ensamagerande gärningsmän uppstår påverkan från organisationer som NMR?
- Hur borde rättsläget ställa sig till utvecklingen av våldsbejakande högerextremism?

3. Bakgrund

Kommande avsnitt introducerar och beskriver våldsbejakande extremism (Hädanefter VBE) och högerextremism. Därutöver beskrivs det svenska politiska och rättsliga läget avseende VBE och VBH i form av relevanta lagar samt nya strategier och propositioner.

3.1. Våldsbejakande extremism och dess utveckling

För att kunna studera ett objekt med precision och klarhet krävs väl framlagda och motiverade definitioner som tydliggör forskarnas tolkning av studieobjektet (Carter, 2018). Följande avsnitt syftar därav till att definiera våldsbejakande högerextremism (VBH) ur ett straffrättsligt perspektiv.

Säkerhetspolisen definerar VBE som de;

”[...] individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå förändringar i samhällsordningen; påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter”

(Säkerhetspolisen 2019, s. 60).

Huruvida en åsikt anses extrem eller radikal är utifrån en straffrättslig synvinkel irrelevant. Det särskiljande är om ideologin i fråga och dess uttryck legitimerar våld och annan brottslighet (Säpo 2023). Skiljelinjen mellan icke-våldsbejakande och våldsbejakande uttryck upplevs dock alltmer diffus. Även de som bara uttrycker åsikter riskerar att effekten blir våldsbejakande (Ibid.). Uttryck eller åsikter som befinner sig inom demokratiska gränser kan således indirekt kopplas till faktiska våldsdåd (Ibid.).

Digitala miljöer har blivit den viktigaste plattformen för radikaliserings och spridning av propaganda och kommunikation bland våldsbejakande extremister (CVE 2022a). Detta har skapat en komplex miljö där ensamagerande gärningsmän (hädanefter EG) enkelt kan finna mängder av ideologisk inspiration (Ibid.). Den digitala kommunikationen underlättar framväxten av lokala initiativ och löst sammansatta nätverk, vilket gör det svårare för myndigheter att spåra och bekämpa hot. Dessutom sker en växelverkan

mellan extremistisk aktivitet på lokal och global nivå. Propaganda och narrativ sprids snabbt, lokala händelser inspirerar internationella aktörer och vice versa (Ibid.). Extremistiska narrativ från olika våldsbejakande miljöer blandas samman med konspirationsteorier, och underblåses av ett polariserat politiskt klimat. Denna blandning av extremistiska narrativ bidrar till en ond spiral genom att ytterligare spå på polariseringen i samhället (CVE 2022b).

3.2. Våldsbejakande Högerextremism

VBH innefattar många olika ideologiska inriktningar vilket försvårar en övergripande definition. Carter (2018) sammanställer 15 olika, högt värderade, definitioner och sammanfattar att högerextremismen ackompanjeras av fyra universellt essentiella karaktärsdrag. Auktoritarism, anti-demokrati och en exkluderande eller holistisk nationalism (Carter 2018). Rasism, xenofobi, antisemitism och populism, som är vanligt förekommande uttryck, är således symptom och inte nödvändiga element (Ibid). Utifrån en sådan definition inbegrips all fientlighet mot andra folkgrupper oavsett tro på biologisk hierarki eller social inkompatibilitet (Ibid; Mudde 1995).

Inom VBH kategoriseras folk enligt sociala, etniska eller kulturella tillhörighet och folklig pluralism anses icke-kompatibelt (Carter 2018). Föreställningar om rashierarki är vanligt, där den vita "ariska" rasen anses högst i rang. Dessa ska härska och inte beblanda sig med andra folkgrupper. Därav kallas det ofta vit makt miljön (CVE 2021) VBH förkastar det demokratiska styrelseskicket och speciellt tanken om mångkultur, eftersom det inte är förenligt med deras nationalistiska folksyn. Nationens "biologiska" folk ska värderas och skyddas över allt annat och därav anses demokrati vara ett hot eftersom det förespråkar värderingar om inkludering och tolerans mot andra folkgrupper (Carter 2018). Därav önskar VBH att ersätta staten med en mindre renlärig elit som ska inrätta ett etniskt och kulturellt homogent samhälle med en stark auktoritär stat (Ibid; CVE, 2020, 2021). VBH karaktäriseras även av traditionella sociala värderingar om moral och livsstil, vilket reflekteras i konservativa åsikter om exempelvis familjestruktur, aborträtt och HBTQ rättigheter. Därutöver förespråkas en homogen samhällelig moral bibehållen genom ordning och disciplin. Överträdelser som

riskerar ordningen, bemöts med hårda repressiva åtgärder. Vanligt förekommande är önskan att återta dödstraff (Carter, 2018).

Konspirationen om den judiska makten och det påstådda globala folkutbytet är centralt. En mindre judisk elit, anses stötta invandring från Afrika och Mellanösterna för att tränga ut den vita rasen (CVE 2021, 2022a). Olika etniska folkgrupper anses icke-kompatibla och därav kommer det påstådda folkutbytet oundvikligt leda till samhällets kollaps. Istället för att motarbeta detta, söker högerextremismen att påskynda kollapsen, genom att skapa, oro, rädsla, och polarisering för att destabilisera samhället för att sedan återuppbygga en homogen vit etno-stat (CVE 2021). Denna strategi kallas accelerationism och härstammar från marxistiska ideer om att inte motarbeta kapitalismens negativa effekter utan istället blåsa upp dem för att väcka massornas vrede och således framskynda den proletära revolutionen (Ibid.). Individer uppmanas göra vad de kan för att destabilisera och även försöka provocera från motangrepp, så kallad "kumulativ extremism" (Ibid.). De vanligaste måltavlorna för högerextremt våld är Judar, invandrare, muslimer, HBTQ personer, politiker eller tjänstepersoner (CVE 2022a).

3.2.1 Högerextremismen anarkistiska utveckling

Moderna kommunikationsmöjligheterna har skapat en bredare transnationell högerextrem rörelse förenat av en övergripande gemensam världsbild, som anknyter allt från regelrätta organisationer, som Svenska NMR, till digitalt-organiserade accelerationister (CVE 2022a, 2021; Rekawek, et al. 2020). Genom internet överskrider högerextremismen nationsgränser och anhängare över hela världen kan utbyta och utveckla idéer. (CVE 2021). VBH har således anammat en mer anarkistisk modus operandi. Individer eller mindre celler utför då utifrån gemensamma ideologiska föreställningar istället för i direkt Kooperation med organisationer (Zedner 2021). Regelrätta högerextrema organisationer är således ofta inte operativt involverade (Strindberg & Enkvist 2023, s. 18; Ranstorp & Ahlin, 2020, s. 145). Ett av de mest uppmärksammade fallen av detta fenomen var i Christchurch, Nya Zeeland där Brenton Tarrant mördade 51 människor och skadade ytterligare 40 när han öppnade eld mot två moskeer. I hans manifest, som fått stor spridning, propagerade han för "folkutbytet" och

att stabilitet var ett hinder för revolutionen och därför var hans dåd nödvändigt att destabilisera samhället (Ranstorp & Ahlin, 2020 s. 32). Tarrant försökte hetsa fram ett motangrepp från den muslimska befolkningen och således accelerera raskriget (CVE 2021). Tarrant hade uttryckt sympatier för andra EG såsom svenska Anton Lundin (Ibid.). Men också varit i kontakt med betydande personer inom den Österrikiska högerextrema organisationen IBÖ, vilket dessutom lett till en juridisk process om deras potentiella upplösande (Dutt 2019).

Utveckling av VBH har medfört att regelrätta högerextrema organisationer åtagit en främst propagerande roll vilket försvårat möjligheten att urskilja enbart ideologiskt och faktiskt våldsbejakande budskap (Säpo 2020a, Ranstorp & Ahlin 2020, s. 145). Åsikter utan direkta uppmaningar erhåller lagliga rättigheter, men förmås ändå vara en faktor till att utlösa våldsdåd (CVE 2021). Mot bakgrund av denna utveckling kommer denna studie inte enbart undersöka direkta våldshandlingar eller direkta våldsuppmaningar, utan våldsinslag i bredare bemärkelse.

3.2.2 Nordiska Motståndsrörelsen

NMR (tidigare Svenska motståndsrörelsen) är den största och mest aktiva högerextrema organisationen i Sverige. Organisationen grundades 1997, anammar en nationalsocialistisk ideologi med starka antisemitiska och rashierakiska uttryck (CVE, 2020). NMR är etablerad i alla nordiska länder men störst i Sverige med 400-500 medlemmar (år 2019). De allra flesta män mellan 20-50 år (Ibid.). Organisationen är uppdelad i en kamporganisation och ett registrerat politiskt parti och äger just nu laglig status i Sverige (Ibid.). NMR som organisation har nyligen inte utfört något attentat, men medlemmar är individuellt kriminellt belastade och även flera grova våldsbrott (Strindberg & Enkvist 2023, s.111). Därutöver har individer med anknytningar begått högerextremistiskt motiverade brott (Expo, 2023; Arnsäter 2017).

Enligt NMR pågår en ständig kamp om den ledande rasen och de tror starkt på konspirationen om folkutbytet (Ranstorp & Ahlin 2020; Mattsson 2018). Kapitalism, socialism och humanism betraktas som symptom på det judiska styret. De anses dolt arbeta för att främja mångkultur, social tolerans och HBTQ-rättigheter. Detta uppfattas

som ett försök att försvaga och avleda den vita rasen från raskampen (Ranstorp & Ahlin 2020; Mattsson 2018). NMR strävar efter att eskalera samhällskonflikter för att underminera staten och slutligen etablera en totalitär, pan-nordisk, nationalsocialistisk och etniskt homogen stat (CTEC, 2022).

NMR står enligt Expo (2023) för tre fjärdedelar av aktiviteterna inom den svenska högerextrema miljön (Expo 2023, s. 24). Traditionell aktivism är central i syfte att sprida propaganda, rekrytera medlemmar eller annars påverka samhället. Till exempel flygbladsutdelning, klistermärken, affischering och banderoller, men också större aktiviteter såsom demonstrationer, manifestationer eller annan fysisk närvaro vid olika evenemang, till exempel Almedalsveckan (Ranstorp & Ahlin 2020, s. 166; Holmqvist 2018). Symboler är här ett viktigt verktyg. Vikingsymboler är framträdande eftersom det anses återspegla det genuint nordiska (Löow 2015). Tyrrunan som är NMR:s symbol användes av Nazityskland för sitt anspråk på kamp och seger (Expo 2017). Riktade markeringar sker också mot deras "fiender" under demonstrationer och evenemang. Exempelvis närvarade NMR under pride med banderoller med budskapen "Tillbaka in i garderoben med er" eller delade ut flygblad med budskapet "förintelsen är en bluff" innan en förintelseöverlevares föreläsning (Ranstorp & Ahlin., 2020, s. 16; Sveriges Radio, 2018). NMR genomför även inåtriktade kompetens-stärkande aktiviteter, ofta militärt inspirerade. Exempelvis överlevnads-utbildningar, kampsportsträning, knivträning eller vapenvård, men också föreläsningar och ideologiska diskussionsträffar. Aktiviteterna ska träna och stärka medlemmarna fysiskt och psykiskt (Mattsson 2018).

NMR erhåller laglig status men anses vara den främsta högerextrema organisationen i Sverige (Expo 2023). Mot bakgrund av tidigare redogörelse för hur regelrätta organisationer utgör ett stort hot genom att verka som inspiratörer för ensamagerande våldsverkare, är det av stor vikt att bättre förstå hur NMRs uttryck kan utgöra en kausal mekanism vilket inspirerar ensamagerande våldsverkare.

Hemsidan Motståndsrörelsen.se är NMR:s centrala och viktigaste kommunikationsforum (Mattsson, 2018). Där publiceras information om ideologi, politik och kärnfrågor, men även nyhetsartiklar, notiser, kamprapporter, poddar,

radioprogram och försäljning av merch. Hemsidorna kanaliserar och faciliterar all NMRs öppna verksamhet och är deras främsta sätt att förmedla sin världsbild och politik. Således utgör det ett bra studieobjekt för att enkelt och riskfritt studera NMR (Ibid).

3.4. Rättsläget

Rättighetsskyddet enligt Regeringsformens andra kapitel, första § (SFS 1974:152), behandlar de grundläggande opinionsfriheterna som garanterar demokratiskt grundläggande fri-och rättigheter (CVE 2022b). Yttrandefriheten ger rätten att uttrycka tankar, åsikter och känslor utan censur eller repressalier. Informationsfriheten ger rätten att söka, mottaga och dela information och åsikter utan hinder. Mötesfriheten ger rätten att organisera och delta i sammankomster. Demonstrationsfriheten avser rätten att organisera och delta i demonstrationer för att uttrycka åsikter och protestera. Föreningsfrihet innebär rätten att bilda och ansluta sig till organisationer och föreningar, både offentliga och privata. Religionsfriheten säkerställer rätten att fritt utöva religion eller trosuppfattning, individuellt eller i grupp, utan begränsning eller förföljelse (2 kap. 1 § RF, 1974:152).

Rättighetsskyddet är omfattande men kan begränsas genom lagstiftning. Begränsningar måste vara nödvändiga för ett demokratiskt samhälle och inte hota den fria åsiktsbildningen eller enbart baseras på politiska, religiösa eller kulturella åsikter (2 kap. 20-21 §§ RF). Begränsningar kan även göras för att skydda allmän ordning och säkerhet eller enskildas anseende och privatliv. Yttrande- och informationsfrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella frågor anses särskilt viktiga. Föreningsfriheten kan begränsas vid inblandning i terrorism, militär verksamhet eller förföljelser av folkgrupper. Religionsfriheten kan inte inskränkas för svenska medborgare, men själva utövandet kan begränsas (2 kap. 23-24 §§ RF).

Utvecklingen av VBE har väckt debatten om extremistiska organisationer borde omfattas av rättighetsskyddet. Detta exemplifieras genom lagförslaget gällande förbud av rasistiska organisationer (SOU 2021:27) samt uppdraget att se över ordningslagen (Dir. 2023:123). Båda förslagen motiverades mot bakgrund av den våldsbejakande extremismens utveckling (SOU 2021:27; Dir. 2023:123). Förslaget mot rasistiska

organisationer nekades eventuellt då det ansågs utgöra en oproportionerlig inskränkning av rättighetsskyddet (Ju 2021/01818). Däremot antogs ett lagförslag om föreningsfrihet och terroristorganisationer som trädde i kraft 2023 (2021/22:KU13). Förslaget ger utökade befogenheter att begränsa föreningsfriheten för organisationer som är involverade i eller stödjer terrorism. Lagstiftare kan införa strängare lagar för att kriminalisera deltagande i terroristorganisationer och förbjuda dessa. Även den nya nationella strategin mot VBE (Skr. 2023/24:56) exemplifierar utvecklingen av repressiva strategier, genom ökad diskretionär myndighetsmakt att motverka extremistiska organisationer.

Övrig relevant lagstiftning som begränsar opinionsfriheten är 7 § terroristbrottslagen (2022:666) som förbjuder försök att genom ord eller handlingar övertyga eller inspirera andra att begå ett terrorbrott. Det inkluderar propaganda, rekrytering, stöd av terrorister, eller uppmaning till våld eller terrorhandlingar på annat sätt. Denna lag grundar sig på rekvisiten för *uppvigling* enligt 16 kap. 5 § BrB (1962:700) som har en liknande utformning. Dessa lagar kriminaliserar emellertid enbart uppmaningar som uttryckligen uppmantrar till specifika brott som berörs i svensk lag för att undvika inskränkningar på rättighetsskyddet (NJA 1916 s. 483; (Roos, Brb SFS: 1962:700 16 kap. 5 §, Karnov, 12 maj 2024 (JUNO)). Det innebär att extremism som indirekt bejakar våld, såsom Säpo (2023) beskriver, inte faller under denna lagstiftning.

Sammanfattningsvis har rättsläget avseende VBE visats vara efterhängande gentemot extremismens utveckling. Rättsläget har svårigheter att kriminalisera uttryck som riskerar att föranleda våldsbrott då sådan reglering ställer sig mot rättighetsskyddet. Utvecklingen pekar dock mot mer restriktiva åtgärder. Sammantaget är det därför av yttersta vikt att vidareutforska denna juridiska gråzon.

4. Tidigare forskning

Tidigare forskning ämnar att beskriva forskningsläget och motivera denna studies relevans. Därutöver används forskningsläget för att bygga en teoretisk mall kring riskfaktorer som utgör kausala mekanismer i EG:s radikaliseringsprocess samt underbygga teoretiska utgångspunkter gällande adekvata motåtgärder. Litteraturen syftar att ge vetenskapliga insikter om, de för studien, relevanta teman, vilket är;

1. EG:s riskfaktorer och dess sociala koppling.
2. NMR och dess koppling till våld
3. Strategier för att bemöta radikaliserings i dess olika stadier

Litteraturen har hämtats från främst EBSCO men stor vikt har lagts på befintliga forskningsöversikter och deras referenser för att hitta relevant litteratur (se tex, Selbing, Strindberg, & Wennberg 2021 & CVE 2020). Sammantaget är inte detta en komplett bild över hela forskningsläget men en god inblick i relevanta delar vilket stärker och motiverar forskningsproblemet ytterligare.

4.1. Ensamagerande gärningsmän

EG är ett problematiserat begrepp inom forskningen. Genom att måla upp en bild av helt självgående individer riskeras att underskatta den sociala miljöns påverkan. Begreppet har ifrågasatts vara skapat i medierna snarare än ett etablerat koncept inom samhällsvetenskapen (Becker, 2014). Olika definitioner öppnar för varierande grad av extern påverkan (Spaaij & Hamm 2017). Forskningen verkar dock utvecklas mot att definitionen av EG tillåter en viss inverkan från den sociala kontexten (Bright et al. 2020).

EG präglas av social isolering och marginalisering. (Selbing et al. 2021). Ofta har de genomgått upplevda orättvisor, känt sig bortglömda eller missförstådda. Arbetslöshet eller annan instabil livssituation är också vanligt. EG upplever även identitetskriser och självmordstankar (Ibid.; Gill et al. 2013). De drivs av känslor av orättvisa, ett starkt behov av mening och tillhörighet, samt aggression och önskan om upprättelse eller rättvisa mot de som ansetts svikit dom (Selbing et al. 2021). Andra motivationsfaktorer

inkluderar sökande efter status, identitet, spänning eller hämnd och tendensen att skuldbelägga andra eller yttre omständigheter för sina problem (Ibid.). När individer upplever sådan marginalisering, isolering eller andra faktorer blir det mer mottagliga för högerextrema budskap (Ibid.).

Högerextremismen erbjuder ett stabilt sammanhang med tydliga gränser och förväntningar på sitt eget och andras beteenden (Hogg, 2016). Ideologin erbjuder en tydlig distinktion mellan in- och utgrupper, ofta politiker, judar eller andra minoritetsgrupper och erbjuder ett ansikte på de som antas vara ansvariga för ens upplevda beklagelser (Spaaij 2010). Utgrupper avhumaniseras och förminskas till endast representanter av den negativa konnotation som tillskrivs gruppen vilket kan uppmuntra och främja våld (Selbing et al. 2021). EG har ofta ett etablerat intresse för vapen, våld och militära sammanhang vilket är ett starkt återkommande tema inom högerextremismen (Ibid.). Den accelerationistiska strategin är även vanligt förekommande. Den ger även individerna ett syfte och ett mål att handla mot (Comerford & Davey 2020). EG påvisar även en känsla av ansvar att skydda sin nation och en önskan att bli martyr vilket motiverar dem att agera utifrån dessa accelerationistiska tankar (Ibid.; Ranstorp & Ahlin 2020, ss. 432-33, 413-14).

EG konsumerar ofta betydande mängder digital propaganda som en del av sin radikaliseringsprocess (Selbing et al. 2021). Genom att exempelvis läsa extremistisk litteratur samt titta på extremistiskt inspirerat material på internet, exponeras de för den högerextrema världsbilden (Ibid.). Propagandan bekräftar deras egna fördomar och frustrationer samtidigt som den ger en falsk känsla av gemenskap och syfte (Ibid.). Löow (2019) redogör för att organiserad och oorganiserad extremism agerar i symbios av ömsesidig bekräftelse och förstärkning. Organisationer sprider en aggressiv och hatfull retorik som kan inspirera EG till handling (Löow, 2019). Uppfattningen att våld är en acceptabel lösning uppstår inte i ett vakuum, utan utvecklas i en ideologisk kontext genom propaganda, samtal, media eller idéutbyten (Jasper, 2017; van Stekelenburg, 2014). Lindekilde et al. (2017) hävdar att individer inkilas i ett existerande ideologiskt ramverk och en extrem världsbild, vilket upplevs berättigar användning av våld (Lindekilde et al. 2017). Mattsson och Johansson (2021) hävdar

därutöver att högerextremismens lokala närvaro, genom grupper som NMR, medför stor risk att introducera avvikande individer högerextremismen (Mattsson & Johansson 2021).

EG kan ofta kopplas till en social miljö, ofta online, där de får idéer, hjälp, motivation eller inspiration (Zeller & Vaughan 2023; Schuurman, et al. 2018; Gill et al. 2013; Lindekilde et al. 2017). Zeller & Vaughan (2023) exemplifierar att flera ökända gärningsmän, såsom Anders Breivik och Brenton Tarrant, hade anknytningar till olika högerextrema miljöer i upptrappningen till sina dåd (Zeller & Vaughan 2023). Gill et al. (2013) fann genom en kvantitativ studie av 119 EG, att 68 % av deras studiegrupp hade konsumerat propaganda tillägnad en bredare politisk rörelse. Ungefär hälften hade interagerat fysiskt och 17 % sökte bekräftelse från ledare inom den rörelsen (Gill et al. 2013).

Sammantaget visar detta hur EG en komplex grupp där kombinationen av individuella riskfaktorer och den högerextrema ideologins lockelse leda till deras radikaliserings och sökandet efter mening, gemenskap och idén om att använda våld för att påskynda förändringar i samhället blir allt mer lockande för dem som känner sig maktlösa eller missnöjda med sin livssituation. Forskningen visar att den ideologiska kontexten, propagandan och samhällsdiskussioner spelar en betydande roll i att forma deras syn på våld som en acceptabel lösning. Organiserad och oorganiserad extremism samverkar och förstärker varandra, och närvaron av högerextrema grupper i samhället kan dra in personer med riskbeteende. Slutligen är det viktigt att notera att även om forskningen visar en koppling mellan organisationer och EG, är det oklart hur sambandet ser ut och exakt vilken roll det har gällande utlösandet av själva attentatet.

4.2. NMR och våld

Bjorgo & Ravndal (2020) påvisar att NMR ser våld som en del i den politiska kampen men för närvarande är onödigt eftersom de kan verka lagligt. Författarna påvisar att NMR upplever ingen moralisk obligation att återhålla från våld utan undviker det enbart av strategiska skäl (Bjorgo & Ravndal 2020). NMR anser även att våldet de brukar enbart är självförsvar och brukar detta offensivt då NMR söker konfrontationer för att

sedan hävda rätten till självförsvar (Ibid.). NMR hävdar dessutom att den vita rasen är ständigt under attack och därav finns ett större spelrum att hävda självförsvar (Ibid.).

Strindberg & Enkvist (2023, s. 111) anser däremot att det ej finns empirisk grund för att koppla den individuella brottsligheten till ett organiserat och taktiskt byggt våldskapital. Detta eftersom eventuella politiska eller ideologiska motivationer är svåra att avgöra. Individuella företeelser blir svåra att tillförskriva NMR som organisation (Ibid.). Däremot påvisar författarna att individuella företeelser kan tillskrivas en hotfull dimension mot bakgrund av dess rasideologiska rötter (Ibid., s.114). Författarna exemplifierar hur NMR:s verksamheter såsom ideologiska studiecirklar, kursverksamhet, demonstrationer, fysisk träning, flygbladsutdelning och deltagande i valrörelser således kan betraktas som våld eftersom det är del av ett bredare rasistiskt sammanhang. Dessutom hängs ofta politiska motståndare med offentliga uppgifter om bostad. Lagliga företeelser som inom den ideologiska kontexten kan utgöra ett större hot (Ibid., s.114; Bjorgo & Ravndal, 2020). Strindberg & Enkvist (2023) redogör däremot för hur ett sådant fokus kan snedvrída bilden av organisationen och leda till bekräftelsebias, där alla aktiviteter ,även icke-våldsamma, tolkas som våld utan teoretisk eller empirisk grund för dess faktiska koppling till våldsdåd (Ibid., s.114).

NMR som organisation utgör inte ett direkt attentatshot och inga regelrätta terrorattentat har begåtts av organisationen (Bjorgo & Ravndal 2020). Säkerhetspolisen anger att organisationen besitter en våldskapacitet men den upplevs hanterbar utifrån befintlig verksamhet och lagstiftning (Strindberg & Enkvist 2023, s.23). Istället redogör Strindberg och Enkvist (2023) för att NMR utgör en större risk som bärare av ett hotfullt ideologiskt tankegods och en våldsfrämjande retorik vilket kan inspirera EG (Ibid.). Genom att sprida sitt hotfulla tankegods och en diskurs som upprätthåller våld, riskerar NMR att skapa en atmosfär av rädsla och osäkerhet som anses potentiellt locka radikaliserade individer till våldsbrott (Ibid., s. 23).

Genom sin fysiska närvaro försöker det även påvisa en plats i samhällsdebatten och därutöver attrahera individer (Ibid., s. 23). Bjorgo och Ravndal (2020) argumenterar för att media överdriver våldshotet från NMR och att det istället kan motivera dess

medlemmar att agera eftersom det skapar en falsk uppfattning av organisationens verkliga omfattning och inflytande (Bjorgo & Ravndal 2020). Författarna påvisar hur det är en form av moralpanik som bekräftar även för radikaliserade individer utanför organisationen, att högerextremismen är närvarande och verklig (Ibid.). Askanius (2021) påvisar att genom att imitera populära kulturella fenomen och framställa sig som vanliga människor, försöker NRM att suddas ut gränserna mellan det extrema och det mainstream (Askanius 2021). NRM upprätthåller utåt en distans till våldsamma individer för att bevara sin organisatoriska legitimitet, men internt hedras och förskönas våldsamt agerande (Bjorgo & Ravndal 2020). Författarna anser dock att NMR:s försök att undvika juridiska konsekvenser hindrar våldsbenägna medlemmar från att genomföra attacker genom att deras hierarkiska struktur och interna disciplin i viss mån stabiliserar impulsivt agerande (Ibid.).

Sammantaget påvisar forskningen om NRM att de ser våld som en del av sin politiska kamp, men försöker undvika att överskrida juridiska gränser för att behålla sin legala status. Forskningen belyser även hur deras aktiviteter och diskurs, när de sammanförs, sammantaget skapar en mer hotfull atmosfär än när de examineras individuellt. En tolkning som är juridisk svår eftersom deras faktiska våldspåverkan är outforskad. Deras strategi innebär att de balanserar mellan att vara aggressiva och samtidigt undvika att bli juridiskt straffade. Genom att normalisera sin extremistiska diskurs och skapa ett klimat av rädsla, försöker det locka radikaliserade individer. Trots detta är deras direkta hotbild enligt säkerhetspolisen hanterbar, men de utgör en risk för att radikaliserar andra och inspirera till våld.

4.3. Radikaliseringsprocessen och motsvarande åtgärder

Rees och Montasari (2023, s. 16 f.) argumenterar för att den ökade strategiska användningen av VBE innebär ett ändrat fokus från strategier mot terrorism till strategier mot extremism och radikalisering. Detta innebär svårigheter att implementera lagstiftning eller andra åtgärder via repressiva organ, på grund av den diffusa gränsdragningen mellan extremism och våldsbejakande extremism (Ibid., s. 17). Att tillämpa en juridisk diskurs kring terrorism på området kan innebära rättsliga svårigheter genom att riskera att kriminalisera politiska uttryck (Ibid., s. 1111).

Svårigheten i att skilja mellan VBE och politiska uttryck innebär således att sådana lagstiftningar riskerar att bli breda nog för att motsätta sig grundläggande fri- och rättigheter genom att kriminalisera politiska uttryck, alternativt för snäva för att kunna tillämpas på syftad målgrupp (Ibid.). Senare forskning kring strategier mot VBE och radikaliserings tyder på att den repressiva aspekten i åtgärden bör motsvara nivån av radikaliserings som den syftar till att motverka eller bemöta (Koshkin et al. 2019). Vid bemötandet av lägre nivåer av extremism kan förebyggande arbete i form av förtroendeskapande insatser eller värdegrundsarbete vara lämpligt. Vad gäller bemötandet av högre nivåer av radikaliserings kan mer repressiva åtgärder som motverkande, obstruktivt eller lagförande arbete vara nödvändigt (Ibid., s. 227).

Den svenska lagstiftningen och nationella strategin kan anses likna denna trappa av åtgärder motsvarande radikaliseringsnivån, genom att VBE endast kan kriminaliseras då det kan anses ha en direkt uttalad koppling till en specifik våldshandling enligt lag om uppvigling/ terroristbrottslagen. Den senare utvecklingen av VBE och terrorhotet kan dock anses ha skapat nya förutsättningar för att med andra repressiva medel än lagstiftning motarbeta även lägre nivåer i radikaliseringsprocessen. Detta kan exemplifieras bland annat genom nya nationella strategier mot VBE (Regeringens skrivelse 2023/24:56) och översynen av ordningslagen (Kommittédirektiv 2023:123).

4.4 Slutsatser om forskningsläget

Forskningsläget visar på områdets komplexitet. Attentat av EG föregås av flera olika faktorer och den sociala miljön påvisas vara en viktig faktor, därmed även regelrätta organisationer (Selbing et al. 2021; Bright et al. 2020). Det varnas att Högerextrema organisationer blir en facilitator för ett extremt ideologiskt tankegods vilket upprätthåller en bild av våld som försvarbart vilket kan påverka EG (Björge & Ravndal, 2020; Jasper, 2017; van Stekelenburg, 2014). Diskursen förmås ha en juridisk balansgång vilket försvårar att dra direkta kopplingar mellan uttryck och dess inverkan på motiven hos EG (Björge & Ravndal 2020). Istället beskrivs hur den potentiellt fungerar våldsbejakande som summan av den bredare kontext den befinner sig (Strindberg & Enkvist 2023, s 114). NMR målas som ett betydande hot i denna kontext

genom sin ideologi och hotfulla diskurs. Forskningen anses således påvisa att det finns en kausal koppling mellan EG och deras sociala miljö, där organisationer ofta spelar en roll och således har regelrätta organisationer som NMR en inverkan i EG radikaliseringsprocess.

Exakt hur sambandet ser ut mellan organisationer och EG, och dess koppling gällande specifikt våld och brott, förblir dock oklart (Zeller & Vaughan, 2023; Schuurman et al. 2019, Gill et al. 2014). Detta gap är av stor vikt att utforska eftersom det visar sig att åtgärder mot våldsuppmaningar är beroende av tydligare och mer kausala samband, vilket gör den diffusa kopplingen svår att bemöta juridiskt (Koshkin et al. 2019). Det finns därför ett tydligt intresse för ytterligare forskning som förtydligar hur organisationer som NMR potentiellt influerar EG och i vilket skede av deras radikaliseringsprocess. Att adressera detta gap kan ge insikter om utvecklingen av effektiva juridiska strategier för att bättre bekämpa detta fenomen.

5. Teoretiska utgångspunkter

Här presenteras de teoretiska utgångspunkterna som utgör grundpelarna för analysen. Banakars (2015) teori om "*the gap problem*" och diskussion gällande "*traditional regulation*" kontra "*Regulation as risk management strategies*". Dessa syftar till att analysera VBE:s utveckling utifrån en bredare rättssociologisk kontext. Teorin om intertextualitet åsyftas underlätta för en kontextuellt grundad analys av NMR:s digitala innehåll.

5.1 Gap problem

Det finns olika versioner av *the gap problem*, det kan exempelvis beröra klyftan mellan rättsregler och normer, "den levande rätten" (Banakar, 2015, s. 52). Klyftan som åsyftas kan även vara den mellan rättsregler och rättsväsendets tillämpning av denna (Ibid., s. 53). Frågan om "*the gap problem*" har präglat sociologisk forskning, och särskilt frågan om hur formaliserad lagstiftning tydligare kan korrespondera den effekt som åsyftas (Ibid., s. 54). Denna typ av forskning förbiser dock den historiska dimensionen av juridiska dikotomier som kontextualiserar klyftan och tyder på att den uppfyller en

nödvändig funktion i samspelet mellan lagen och samhället. Det är således en empirisk verklighet om lagen (Ibid.). På så sätt är klyftan en oundviklig komponent av den formella rättens avskärmade karaktär i förhållande till andra sociala system (Ibid., s. 55). Banakar (ibid.) menar att klyftan mellan den formella rätten, tillämpningen av rättsregler samt samhället och dess normer bör studeras genom att beakta samspelet mellan dessa aktörer och vilka funktioner de uppfyller (Ibid., s. 54). Rättens avskärmade karaktär reflekterar exempelvis behovet av att ha ett juridiskt system som tar avstånd från politiska och kulturella intressen (Ibid., s. 55).

5.2 Risk management och traditional regulation

Banakar redogör för det kontemporära skiftet från *“traditional regulation”* (TR) till *“risk management strategy”* (RMS) (Ibid., s. 189). TR motsvarar det traditionella sättet att reglera ett socialt fenomen genom formell lag och syftar till att genom sanktioner och straffrättsliga mekanismer stärka lagstiftningens *“control and command”* effekt. Detta innebär ett fokus på förutsägbarhet, långvarighet och *“starka strukturella förhållanden”* (Ibid.). RMS syftar istället till att hantera risker, genom intervention och obstruktivt arbete innan en lagöverträdelse snarare än lagförande arbete som sker på efterhand (Ibid., s. 190). Till skillnad från TR tillämpas RMS inte nödvändigtvis genom ett *Top Down-modus operandi*, utan istället tillämpas strategierna genom obstruktivt arbete via berörda statliga myndigheter, exempelvis polisen (Ibid.). Sådana strategier brister i de kvaliteter som TR och lagstadgade strategier medför, såsom förutsägbarhet och varaktighet, vilket kan anses hota rättssäkerheten. Det föreligger emellertid även skäl att föredra sådana strategier över TR för att reglera särskilda sociala fenomen. Som ett exempel på detta hänvisar Banakar till strategier mot terrorism (Ibid.).

“For example, new terrorists or criminal organizations which have grown horizontally (often using cyberspace) are diffuse, transitory transnational networks without a command centre, and as such they are difficult to regulate through traditional forms of crime control.”

(Banakar, 2015, s. 190).

Att dynamiskt anpassa lagstiftningen efter ett samhällsfenomen genom TR kan visa sig vara komplicerat och kan även innebära alternativa oönskade medföljder genom att bidra till social exkludering och motsätta sig mänskliga rättigheter (Ibid.). TR förmodar dessutom att fenomenet är långvarigt och förutsätter således en långvarig effekt i form av förtryckande rättsregler (Ibid.). I svensk kontext finns det exempel på TR mot terrorism, som förslaget om förbud mot rasistiska organisationer (SOU 2021:27), och lagändringen i regeringsformen avseende inskränkningar i föreningsfriheten när det gäller terroristorganisationer (SFS 2022:1565). Exempel på RMS skulle motsvara den nya nationella strategin mot VBE eftersom den ämnar att ge mer diskretionär makt till myndighetsutövare (Regeringens skrivelse 2023/24:56). Ett annat exempel är förslaget om eventuell ändring i ordningslagen i syfte att kunna beakta terrorhotnivån vid tillståndsprövningar (Dir. 2023:123). RMS kan således karakteriseras av strategier som tillåter en ökad diskretionär makt åt särskilda berörda myndigheter.

5.2 Teoretisk modell för strategier mot radikaliserings

Mot bakgrund av tidigare forskning från Koshkin et al. (2019) avseende nivån av radikaliserings och motsvarande åtgärd, utvinns en teoretisk modell som kommer att användas för att kartlägga och analysera kausala mekanismer i 3 olika fall av VBH som mynnat ut i våldsbrott (se Avsnitt 7.3).

Koshkin et al. (2019) presenterar en modell för nivån av radikaliserings och vilka motåtgärder som lämpar sig bäst (Ibid., s. 213). Författarna redogör för att strategier mot VBE och radikaliserings bör anpassas efter nivån av radikaliserings som ska bekämpas eller motverkas (Ibid., s. 227). För att hantera lägre nivåer av extremism kan förebyggande åtgärder i form av förtroendeskapande insatser eller värdegrundsarbete vara passande. När det gäller att hantera högre nivåer av radikaliserings kan mer repressiva metoder som motverkande åtgärder, hinder eller rättslig åtgärd vara nödvändiga (Ibid.).

Denna modell för liknande resonemang till Banakars (2015) skildring av TR och RMS. Samtidigt som TR i form av lagstiftande åtgärder har fördelar som beständighet och förutsägbarhet, så kan det även innebära negativa medföljder genom att exempelvis

motsätta sig rättighetskyddet (Banakar, 2015, s. 190). Således bör RMS i form av ökad diskretionär makt åt myndigheter övervägas, exempelvis då samhällsproblemet kan anses vara av dynamisk eller "temporär" karaktär (Ibid.). Enligt Koshkin et al. (2019) bör dock även radikaliseringsnivån beaktas för en fullständig bedömning avseende huruvida en åtgärd kan bedömas vara effektiv för att uppnå sitt ändamål (Koshkin et al. 2019, s. 227).

Modellen som Koshkin et al. (2019) beskriver utgör grunden för resonemang om motsvarande åtgärder och således även för radikaliseringsprocessens sekvens som den ska beskrivas. Enligt författarna kan radikaliseringsprocessen delas in i tre nivåer och fem stadier enligt modellen den följande sekvensen: (Ibid., s. 213, Fig. 1).

culture medium→*vulnerable individuals*→*radicalized individuals*→*Extremists*→*Terrorists*

Culture medium motsvarar den generella befolkningen, *vulnerable individuals* motsvarar individer som av olika anledningar löper större risk för att radikaliseras (marginaliserade grupper, individer i en radikal miljö, m.fl.). *Radicalized individuals* motsvarar individer som utvecklar extremistiska tankegångar (fascism, nationalism). *Extremism* motsvarar VBE, alltså individer eller grupper som tillämpar ideologiskt motiverat våld för att uppnå politiska mål. *Terrorism* motsvarar den högsta nivån av radikalisering, där våldsbrott begås i syfte att uppnå politiska mål genom att skapa utbredd skräck (Ibid., s. 209).

Denna sekvens kommer att tillämpas för att analysera kausala mekanismer och deras positionering i radikaliseringsprocessen. Tillsammans med Banakars (2015) teoretiska resonemang om *Regulation as Risk management strategies* kommer denna modell användas för att bedöma vilken typ av strategi som kan vara effektiv för att motarbeta de kausala mekanismer som identifieras.

5.3 Intertextualitet

Intertextualitet är ett begrepp som belyser hur texter skapar och förstärker sin mening i relationen till andra texter. Texter existerar således inte isolerat utan ingår i ett nätverk av texter som ömsesidigt formar varandras betydelse (Kristeva, 1980). Intertextualitet är avgörande för en full förståelse av en text. För att tolka en text behöver man ha kunskap om dess sammanhang och förstå dess kontext. Det är alltså både en teori som ger mening, men också en metod för att tolka en text. Till exempel redogör Wiggins (2019, s. 35) för hur digital media innehar en intertextuell mening genom att referera till populärkulturella fenomen eller händelser, vilket kräver att betraktaren har kunskap om dessa för att förstå dess fulla betydelse (Ibid.).

Det intertextuella sambandet förklarar även hur texter kan tolkas olika. Vad som är tydligt eller meningsfullt för en person kan vara helt obegripligt för en annan om de saknar nödvändiga förkunskaper eller kulturella referensramar (Ibid.). Wiggins (2019) argumenterar även för att alla texter har intertextuell mening. Författaren betonar att intertextualitet inte bara handlar om lager av mening genom referenser till andra texter, utan en oundviklig aspekt för tolkandet av all text. Intertextualitet är således inte bara en kompletterande funktion hos texter utan en inneboende egenskap som formar deras mening (Ibid., ss. 34-35).

Inom denna uppsats används intertextualitet främst metodologiskt som ett verktyg för att analysera hur NMR:s digitala media kan tolkas mot bakgrund av dess intertextuella dimension. Eftersom intertextualitet utgår från personliga referensramar är det inte möjligt att genom teorin skapa en helt objektiv och övergripande beskrivning (Ibid., s. 35). Istället är det ett analysverktyg för att förstå hur NMR:s digitala media kan tolkas utifrån dess bredare kontext.

6. Metod/ Material

Följande avsnitt ämnar att förklara syftet med en tudelad metodologi.

Utvecklingen av VBE tyder på att kopplingen mellan extremism och våldsbrott blir allt mer diffust och våldsbejakande organisationer är av mer decentraliserad karaktär (Se avsnitt 4.). Utifrån Banakars (2015) resonemang framgår ett behov av att överväga dessa aspekter vid utformningen av reglerande insatser (Banakar 2015). Samtidigt tyder Koshkins et al. (2019) modell på ett behov av att beakta radikaliseringsnivån vid utformningen av motåtgärder, där åtgärden bör motsvara nivån av radikalisering för maximal effektivitet (Koshkin et al. 2019, s. 227). En diskussion kring adekvata motåtgärder för att bemöta utveckling bör således beakta extremismens sekventiella aspekt, alltså motsvarande nivå i radikaliseringsprocessen. En sådan spårning kan genomföras genom analysmetoden "*process-tracing*" som syftar till att spåra kausala mekanismer i ett händelseförlopp (Beach & Brun 2019., s. 1). Kausala mekanismer är teoretiska förklaringar mellan en faktor och ett resultat, alltså en hypotetisk förklaring för övergången från händelse X till resultat Y (Ibid., 2019, s. 30). Genomförandet av spårningen kommer att förklaras vidare i avsnitt 6.2.

Process-tracing inom ett fall (*within case*) spårar en mekanism i ett händelseförlopp och inte en observerbar faktor/händelse (Ibid., s. 31). Ett händelseförlopp kan se ut som följande:

$$X \rightarrow a \rightarrow b \rightarrow c \rightarrow Y$$

I denna sekvens motsvarar X en kausal faktor, exempelvis radikalisering, som resulterar i händelse Y. Detta sker genom de observerbara händelserna a, b, och c. De kausala mekanismer som spåras i en "*process-tracing*" är *pilarna* mellan händelserna (Ibid., s. 39). Anledningen till att en *process-tracing* inte kan spåra kausalitet i ett händelseförlopp genom att empiriskt observera *händelserna* (a,b,c) är att det hade behövt kontrafaktisk bevisning, alltså observering av ytterligare fall där den händelse som ska spåras saknas, för att kunna bevisa eller motbevisa dess kausalitet genom att jämföra skillnaden i resultatet Y (Ibid., s. 33). En spårning av en observerbar faktor eller händelse som "*exponering för NMR:s media*" är således inte genomförbart i "*within*

case-process-tracing". Istället bör händelsens kausala mekanism spåras (Ibid., s. 31). Användningen av *process-tracing* för att kartlägga faktorn "exponering för NMR:s digitala media" i radikaliseringsprocessen medför således behovet av en teoretisk förklaring mellan den faktorn och resultatet "ökad våldsamt" (Ibid., s. 55). Denna kausalitet kommer att teoretiseras i avsnitt 8.1 genom en tolkande innehållsanalys av NMR:s media mot bakgrund av tidigare forskning samt teorin om intertextualitet. Därefter kommer den deducerade mekanismen genom process tracing att spåras i tre fall där våldsbejakande extremism har varit en bidragande faktor till utloppet. Denna spårning kommer möjliggöra en sekventiell placering av den relevanta mekanismen bland andra kausala mekanismer mot bakgrund av tidigare forskning samt Koshkins et al. (2019) modell av radikaliseringsprocessen, för att svara på frågan: "När i händelseförloppet (sekvensen) utspelar sig denna mekanism?" Resultatet kommer därefter att användas i bedömningen avseende relevant motåtgärd i form av lagstiftning eller annan insats.

6.1 Tolkande Innehållsanalys

Innehållsanalys används ofta kvantitativt för att beskriva och kvantifiera textdata med stort fokus på det manifesta innehållet (Drisko & Maschi, 2016, ss. 58-59). Det Manifesta innehållet är det som tydligt och konkret framgår i texten utan behov av djupare tolkning eller analys. Det kan vara bokstavliga uttryck genom ord och bilder, samt de explicita argument eller påståenden (Ibid., s. 3). Det är däremot möjligt att i en innehållsanalys utgå från en kvalitativ och tolkande ansats (Ibid., 2016, s.1-3). Tolkande innehållsanalys tillåter utforskning av både manifesta och latent innehåll. Det latent innehåll är mindre uppenbart och döljer sig inom objektets kontext. Det latent kan vara svårupptäckt men också mer betydelsefullt för att förstå den fullständiga innebörden av texten eller kommunikationen (Ibid., s.58-59).

Tidigare forskning (4.2) visar en våldsbejakande kausalitet mellan högerextrema organisationer som NMR och EG. Mekanismen som föranleder denna kausalitet förblir emellertid outforskad. En tolkande innehållsanalys är således relevant för att utforska de latent innehåll och intentionerna bakom NMR:s innehåll för att försöka förklara dess kausalitet. Genom att gå bortom det uppenbara och synliga innehållet, kan denna metod

identifiera latent budskap och sedan genom intertextuell analys undersöka hur NMR:s digitala media kan påverka ensamagerande gärningspersoner (Ibid., 2016, s. 58). Samma kausala mekanism kan därefter spåras genom *process-tracing* i fallstudierna (Beach & Brun 2019, s. 55).

6.2 Fallstudier med Process-tracing

Genom en innehållsanalys syftar denna studie till att först teoretisera ett kausalt samband mellan variabeln "exponering för NMRs media" och utfallet "ökad våldsamhet". Syftet med den analytiska metoden *process-tracing* är att spåra denna kausala mekanism och placera in den i radikaliseringsprocessen.

Process-tracing innebär en spårning av en kausal mekanism i en process eller ett händelseförlopp (Beach & Brun 2019, s. 1). En kausal mekanism spåras genom mekanistiska spår, empiriska observationer som antyder mekanismens utspelande (Ibid., s. 155). För att spåra dessa behövs empiriskt underlag för "*mechanistic evidence*". Underlaget för denna analys blir den empiriska skildringen av tre fall av radikalisering och upptrappning till respektive våldsdåd; Peter Mangs seriemord, Anton Petterssons skolattack och Theodor Engströms politiskt motiverade mord (se avsnitt 8.2).

Studien syftar därutöver till att undersöka den kausala mekanismen mot bakgrund av radikaliseringsprocessen och i förhållande till andra kausala mekanismer, vilket kommer att utgöra underlaget för den slutliga bedömningen om adekvat motåtgärd. För undersöka en kausal mekanism utifrån dess sekventiella karaktär behövs en kontextualisering av den miljö som mekanismen utspelar sig inom (Beach & Brun 2019, s. 78). För att kontextualisera mekanismen ska Koshkins et al. (2019) modell för radikaliseringsprocessen, samt det tidigare forskningsläget tillämpas. Syftet med spårningen blir då att kartlägga den kausala mekanismen i sekvensen som presenteras av Koshkin et al. (2019) och placera den i förhållande till andra kausala mekanismer som identifierats genom tidigare forskning. Enligt Koshkin et al. (2019) kan radikaliseringsprocessen delas in i fem stadier (Ibid., s. 213, Fig. 1). Radikaliseringsprocessen följer således enligt modellen den följande sekvensen:

culture medium→*vulnerable individual*→*radicalized individual*→*extremist*→*terrorist*

I syfte att kunna placera in den kausala mekanismen i förhållande till andra kausala mekanismer i radikaliseringsprocessen bör händelseförloppet i radikaliseringsprocessen förstås som en sekvens av flera kausala mekanismer. Detta kan göras genom en *“process-tracing in unpacked form”* som syftar till att spåra en eller flera mekanismer i ett händelseförlopp med flera involverade händelser genom att analysera dessa i en sekvens (Beach & Brun 2019, s. 38). en sekvens kan se ut som följande:

$X \rightarrow a \rightarrow b \rightarrow c \rightarrow Y$

I denna sekvens motsvarar X en utlösande (kausal) faktor, som resulterar i händelse Y. Detta sker genom de observerbara händelserna a, b, och c. De kausala mekanismer som spåras i en *“process-tracing”* är pilarna mellan händelserna (Ibid., s. 39). Genom att placera den relevanta mekanismen i sekvensen kan denna således analyseras utifrån sin sekventiella aspekt, och därmed i tidsmässigt och sekventiellt förhållande till den resulterande händelsen.

Modellen framförd av Koshkin et al. (2019) används som en modell som beskriver sekvensen i radikaliseringsprocessen i de fem tidigare nämnda steg. Materialet kommer att presenteras kronologiskt och beskrivas ingående, särskilt avseende de empiriska fakta (mekanistiska spår) som kan indikera att den relevanta mekanismen har ägt rum. Denna skildring kommer att jämföras med modellen för radikaliseringsprocessen samt andra relevanta mekanismer för att därefter kartlägga den kausala mekanismens sekventiella och tidsmässiga placering i förhållande till radikaliseringsprocessen och till andra faktorer, exempelvis för att undersöka huruvida mekanismen är direkt kausal eller om kausaliteten beror på andra faktorer. Således kan den kausala mekanismen analyseras utifrån mekanismens sekventiella karaktär, alltså hur nära till våldsbrottet den uppkommit. Denna metod är fördelaktig för att analysera mekanismens kausalitet men även vilken nivå av extremism den indikerar, vilket utgör en grund för vilken motåtgärd som kan vara mest effektiv.

6.3 Material, Urval

Innehållsanalysens material består av artiklar från NMR:s hemsida (motståndsrörelsen.se) publicerade mellan den 2024-02-15 till och med 2024-05-05. Icke-textbaserade medier såsom poddar, filmklipp, eller bildreportage inkluderas inte. Artiklarna skannades mot bakgrund av de etablerade teman från tidigare forskning som exempelvis, accelerationism, martyrskap och avhumanisering (se avsnitt 4.) En sådan tolkningsbaserad ansats tillåter forskaren att självständigt göra bedömningar kring materialets relevans, totalt valdes 12 artiklar. (Drisko & Maschi. 2016, s. 59). Urvalen är således delvis subjektiva eftersom forskaren är det främsta kodande och analytiska verktyget (Ibid., s.78). För att öka transparensen förankras tolkningarna av innehållet och dess relevans i tidigare forskning (Ibid., ss. 59, 70).

För att möjliggöra en *within case process tracing* - analys av kausala variabler och deras mekanismer så behövs ett stort underlag av information om individen som ska studeras, särskilt avseende uppväxt och kognitiva uttryck (Collier, 2011, s. 824). Detta presenteras i resultatavsnitt 7.2 i form av fallstudier (Beach & Brun, 209, s. 1) som sedan kommer att analyseras i avsnitt 7.2. Materialet för Peter Mangs fall består av Gardells bok *Raskrigaren* (2015) och artikel *Urban Terror: The Case of Lone Wolf Peter Mangs* (2018) grundar sig på Peters förundersökningsprotokoll, förhör, intervjuer och utdrag från Peter Mangs manifest (Gardell 2015, s. 372, Gardell 2018, s. 793). För Anton Petterssons fall har förundersökningsprotokollet för våldsdådet i Trollhättan (Dnr: 5000-K1353421-15) använts, och framför allt förhör med bekanta (Ibid., s. 292-309) samt en bedömning genomförd av Gärningsmannaprofilgruppen (GMP) på Nationella operativa avdelningen (NOA), (Ibid., s. 359-364). GMP-gruppens bedömning byggde främst på förhör med närstående och gamla klasskamrater samt en IT-forensisk utredning (Ibid., s. 361). Därutöver har materialet kompletterats av nyhetsartiklar från SVT och Sveriges Radio (Haddad u.å respektive Silfverstolpe 2019) för att kontextualisera händelsens avstamp i samhället, samt för att framhäva senare information som antydde Lundins förvirring kring identiteten (Sveriges radio 2018). Materialet för Theodor Engströms fall består främst av förundersökningsprotokollet till det så kallade Almedalsdådet (Dnr: 0105-K75-22) och tillhörande IT-forensisk utredning, samt två kompletterande artiklar från Barometern som syftar till att skildra

Engströms uppväxt och nationalsocialistiska kopplingar baserat på intervjuer med gärningsmannen (Barajas 2022a respektive Barajas 2022b).

6.4 Avgränsningar, Begränsningar

En tolkande innehållsanalys försvårar generaliserbara slutsatser eftersom det är kvalitativt material och subjektiva antagande (Drisko & Maschi, 2016, s 78). Validitet uppfylls således inte i bemärkelsen att artiklarna ska beskriva hela NMR:s diskurs och empiriskt kopplas till radikaliseringsprocessen. Artiklarna och fallens tidsmässiga skillnad medför att empirisk spårning inneburit begränsad validitet (Bryman 2018, s. 466). Studien söker efter empiriska spår av att en kausal mekanism har ägt rum. En kausal mekanism är en teoretisk förklaring av en faktors kausalitet, och inte faktorn i sig. Detta medför att NMR:s media inte ska spåras utan att kausaliteten spåras istället. Alltså inte huruvida just NMR:s digitala media har varit en kausal faktor i händelseförloppet, utan istället huruvida den hypotetiska mekanismen som faktorn kan medföra, även har ägt rum i fallen, och vart de har ägt rum isåfall. Således tas inte hänsyn till huruvida just NMR:s media kan empiriskt observeras i fallen. Detta medför en bristande validitet angående just NMR:s kausalitet, men anses tillräckligt för att teoretisera om de kognitiva uttrycken som förekommer i NMRs media och deras kausalitet, och således en generaliserande diskussion om just NMR:s kausalitet(Ibid.).

Analysen av fallen ställer krav på att det empiriska materialet kan beskriva gärningsmännens bakomliggande tankar och motiv samt andra påverkande faktorer. Utöver förundersökningsprotokoll har materialet i två av fallen (Anton Lundin & Theodor Engström) kompletterats med nyhetsartiklar för att ge mer fullständig skildring (SVT, Barometern, Sveriges Radio). Avseende Peter Mangs var förundersökningsprotokollet alldeles för omfattande för denna studie (800s). Således ansågs det lämpligt att utgå från Gardells (2015, 2018) bok och artikel om "seriemördaren", som är baserad på Mangs förundersökningsprotokoll samt intervjuer (Gardell, 2015, 2018). Gardells litteratur behandlades enbart utifrån dess empiriska värde för att skildra händelseförloppet och inget hänsyn togs till eventuella ställningstagande.

Den externa och interna reliabiliteten är delvis begränsad eftersom den är beroende av subjektiva tolkningar. Således för att underlätta upprepning av studien, är tolkningar transparenta och tydligt utpekade (Bryman 2018, s. 465). Dessutom har materialet diskuterats omfattande för att nå konsensus och intern reliabilitet (Ibid.). Metodologin "*process-tracing-within case*" innebär att teoretiska mekanismer spåras istället för empiriskt observerbara händelser eller faktorer. Således spåras inte gärningsmännens exponering för just NMR:s media, utan istället spåras den teoretiska kausala mekanismen. Detta medför en viss begränsning i validiteten då resultatet används för att föra resonemang om NMR:s kausalitet (Ibid., s. 466.). Då NMR:s våldsbejakande effekt redan är fastställd genom det tidigare forskningsläget och analysen enbart för resonemang om mekanismens sekventiella aspekt så anses detta emellertid inte medföra någon större begränsning.

6.5 Etiska överväganden

Artiklarna till innehållsanalysen presenteras endast genom kortare utdrag. Därför redogörs för bakgrunden av dom för att inte återge en snedvriden bild (Drisko & Maschi, 2016, s 76). Därutöver återfinns samtliga artiklar hänvisade för att upprätthålla reliabilitet och möjliggöra att granska undersökningens antaganden (Ibid.).

Förundersökningsprotokoll räknas in under offentliga handlingar och censurerade versioner är tillgängliga för allmänheten (Vetenskapsrådet 2017, s. 74).

Gärningsmännens fullständiga namn används då dessa är välkända fall som skildrats mycket i media. Närstående och bekanta benämns emellertid inte (Ibid.). I Anton Pettersons förundersökningsprotokoll var emellertid familjeförhållanden och annan känslig information censurerad. Istället undersöks GMP-gruppens analys av denna information.

7.1 Resultat av Innehållsanalysen

I följande avsnitt presenteras utdrag från NMR:s digitala media. Innehållet som presenteras är endast urklipp av hela artiklar som på något sätt anses beröra variabler som tidigare forskning etablerat som influenser för EG.

7.1.1 Accelerationistiska budskap

“När jag pratar om ”kamp” menar jag politisk verksamhet i bred bemärkelse: (...) allt som med lite fantasi men ändå visst fog antingen kan anses knuffa samhället i rätt riktning eller bana väg för en regelrätt revolution.

“(...)arbetar man mer fristående får man väl använda sin egen fantasi, vilket kan passa vissa bra och andra dåligt.”

“Men ansvaret att stoppa folkutbytet vilar ändå gemensamt på alla upplysta svenskars axlar”
(NMR, 2024-03-12)

“(...) det liberala samhället är inte bara grunden till vårt mångkulturella samhälle och orsaken till att Mikael mördas. Det är också anledningen till att vi inte kan stoppa utvecklingen – annat än om vi först befriar oss från liberalismens gift.”

(NMR, 2024-04-12)

“Politikerhatet kommer bara fortsätta växa, allteftersom fler och fler människor vaknar upp till det kollapsande system vi lever i, och det är människorna som idag sitter på makten som i framtiden kommer ställas till svars!”

(NMR, 2024-05-05)

Ovanstående citat kan tolkas som exempel på accelerationismen, vilket enligt Ranstorp och Ahlin (2020) utgör en motivationsgrund som ofta återfinns hos EG. Det “liberala” och “mångkulturella” samhället ses som orsaken till det påstådda “folkutbytet” och kräver därför att “vi befriar oss”. Här beskrivs också en direkt uppmaning att individer utanför kan självständigt agera “fristående” utanför rörelsen vilket är en central del av den accelerationistiska taktiken (CVE 2020).

7.1.2 Martyrskap och syfte

“När jag nu talat om hjälten Cuula, så vill jag att ni ska se honom som en förebild, en kämpe att följa. Cuula offrade sitt liv för er skull, för vår skull och kommande generationers skull. Låt inte hans och alla andras offer vara förgäves. Lev och lär som Cuula och segern är inom räckhåll.”

(NMR, 2024-04-17)

“Att vi inser att man genom påfrestning kan träna upp den egna idealismen och offerviljan, precis som att man kan träna sina muskler.”

(NMR, 2024-03-12)

“Våra förfäder utforskade hela världen i träbåtar. (...), redo att kämpa och dö för något större än sig själva. Likväl håller allt de levde för på att förintas. För att du kastar bort ditt liv och inte fullföljer din plikt (...). (...) rannsaka dig själv. Vad gör du egentligen om dagarna? Vad lever du för?”

“Vad dör du för? (...).Att möta en hedersfull död var minst lika viktig som att leva ett ärbart liv”. (...) för att om din död inte betyder något så har heller inte ditt liv betytt något.”

“(...)Vägen till evigt liv går genom att skapa något häpnadsväckande, genom kampen(...)”

“Att stå upp rakryggad för det som är rätt och riktigt, även om det kostar dig. Att aktivt kämpa för ett större övergripande mål, även om det känns avlägset. Att ge vad du kan av dig själv för att bygga, forma och skapa en annan framtid. Det här är saker som verkligen är värda att leva och dö för. Det här är myllan ur vilken hjältar föds.”

(NMR, 2024-02-19)

“Jag har aldrig ångrat att jag gick med i Motståndsrörelsen (...)och det finns inget som slår känslan av att veta att man gör det som är moraliskt rätt. Man får verkligen en mycket djupare mening med livet som inte går att få någon annanstans i dagens samhälle.”

(NMR, 2024-03-14)

Ovanstående utdrag anses påvisa hur NMR återspeglar en förskönad idé om hjältemod och martyrskap. Att ge sitt liv för kampen påstås ge individerna en högre mening och moraliskt rätt. Hyllning och hedring tillskrivs individer som offrat sig för kampen som den beskrivna Cuula (Gösta Hallberg), en medlem i 1930-talets svenska nazistparti som stred och dog för Nazityskland (Expo 2007). För att bli en martyr krävs att individen gör något "häpnadsväckande". Att inte engagera sig i "kampen" och inte dö en "hedersfull död", anses vara slösaktigt och ett svek mot sina förfäder. "Kampen" beskrivs även ge "djupare mening" och således ett syfte i livet. Dessa uttryck om hjältedåd och en högre mening är något som tidigare forskning etablerat som bakomliggande variabel hos radikaliseringsprocessen för EG (Selbing et al. 2021; Gill et al. 2013; Ranstorp & Ahlin 2020).

7.1.3 Avhumanisering och utpekandet av fiender

“Som barn så trodde jag att invandring och homofiler var bra och att människor som tyckte annorlunda var onda, för jag hade aldrig hört något annat. (...)allt som systemet lärt mig om demokrati, tolerans och yttrandefrihet.”

(NMR, 2024-03-14)

“Gruppvåldtakterna, förnedringsrånen och avrättningarna av de som står upp mot dem är ett ockupationsbeteende som har sin grund i en flera decennier lång folkutbytespolitik av samma krafter och makthavare som tagit hit dem från första början”

“Skjutningarna, sprängningarna, gruppvåldtakterna, förnedringsrånen och avrättningarna sker på grund av en så kallad mångkultur”

(NMR, 2024-04-12)

“(...) åhörarna, som till stor del bestod av gråhåriga ålderstigna pensionärer och rasfrämmande valboskap – förutom de spridda skaror av normala människor (...)”

(NMR, 2024-05-02)

(...) det är mångkulturen, antingen direkt som i fallet med den skjutne mannen i Skärholmen, eller indirekt som i fallet med obefintliga vårdplatser eller försämrade skolor, som ligger bakom vårt folks degenerering och förfall.

(NMR, 2024-04-21)

“(...) att förstå hur våra makthavare och alla deras institutioner väljer att aktivt tvinga fram den katastrofala demografiska förändringen i västvärlden genom att:

- *tillåta rasfrämmande invandring.*
- *spendera våra skattepengar på en myriad orimliga förmåner för dessa inkräktare.”*

“Judisk makt styr pågående folkutbytes-strömmar mot vita länder. Det var nämligen framträdande judiska ideologer och lobbyister som uppfann folkutbytespolitiken till att börja med”

“Sedan upprättandet av den judiska terrorstaten 1948, har Israel fördrivit araberna i området, (...) och gjort allt som stått i deras makt för att få araberna förflyttade till Europa.”

(NMR, 2024-02-15)

(...)gick rasfrämlingen Tamim Sultani på Vetlandas gator med en kniv i sin ficka.”

(NMR, 2024-03-06)

Citaten ovan exemplifierar hur NMR förespråkar avhumaniserande innehåll med utpekande av ansvariga politiska fiender. Båda är teman som Selbings et al. (2021) och Spaaijs (2010) redogjort för som en bakomliggande faktor hos EG. Genom att framställa icke-vita i Sverige som “rasfrämmande” och “inkräktare” generaliseras alla som utanför den beskrivningen. Dessa blir representanter för “mångkulturen” vilket uttrycks vara ett av de yttersta hoten (Selbing et al. 2021; Mattsson 2018). Redogörelsen om hur den

“Judiska makten” är ytterst ansvarig, tolkas även som en förskjutning av ansvaret för upplevda problem vilket är ett återkommande tema hos EG (Selbing et al. 2021).

7.1.4 Våldsamt eller hotfullt innehåll

“Kamraterna beger sig illa kvickt ut igen med banderollen i högsta hugg och springer mot talaren,(...) efter runt 10-15 sekunder springer en av de mer våldsamma fram och sliter tag i banderollens (...) Fortare än mannen hinner blinka blir han omkullkastad och tillrättavisad för sitt tjuvbetende.”“Från åskådarna kommer sedan ett 10-tal sossar, mestadels rasfrämlingar, springandes, inte för att ta fast tjuven, utan för att attackera kamraterna som bara skyddade sin egendom från en rabiat människa ”.

“De båda aktivisterna inleder nu en brottningsmatch med 5-10 sossar vardera, men trots det enorma underläget står de stolta kvar upprätt (...).

(NMR, 2024-05-05)

“(...) så kallade resande folk under 10 års tid kunnat leva ostörda på kommunal mark i naturen, (...). Dessa illegala bosättningar slogs sönder med tillhyggen bäst det gick medan ockupanterna skrek och sprang ifrån platsen, kallande på polis”

(NMR, 2024-04-16)

Utdragen påvisar faktiska våldsföreteelser inom NMR:s digitala media. Första citaten beskriver hur de konfronterar ett socialdemokratiskt torgmöte. De springer och konfronterar talaren med en banderoll. När det sedan försöker stoppas utbryter en våldsam sammandrabbning “brottningsmatch”. Här hävdar NMR att de endast försöker att försvara sin egendom (banderollen). Detta anses vara ett exempel på Bjorgo och Ravndahls (2020) resonemang om hur NMR konfronterar grupper för att sedan “hävda” rätten till självförsvar (Bjorgo & Ravndal 2020). Efterföljande utdrag beskriver hur NMR offensivt tar till våld när det slår sönder ett “Romskt läger”. De hävdar att det är en politisk tjänst genom att de “städar upp” på kommunal mark. Detta tolkas som en direkt våldsam aktion, och ett bevis på hur NMR som grupp förmedlar en ståndpunkt där våld och brott är rättfärdigat (Lindekilde et al. 2019).

7.1.5 Individens ansvar

“Att inte tillräckligt många visar civilkurage och gör motstånd är anledningen till att Mikael sköts till döds.”

(NMR, 2024-04-12)

“Det pratas en massa av politiker och folk på internet, utan att någonting görs. Nordiska motståndsrörelsen går från ord till handling och gör det enda som är moraliskt riktigt och rätt genom att agera. Hur långt ska det gå innan DU gör detsamma!?”

“Ställ dig upp som en man och driv fienden ut ur landet. Ställ dig upp och ta tillbaka ditt land. Bara genom kamp kan segern nås. Aldrig nederlag – för alltid seger!”

(NMR, 2024-04-16)

“Att försöka överlåta ansvaret på andra är fegt, egoistiskt och lite dumdrigt (...).”

“Vill man ha något gjort får man göra det själv.”

“Alla vilja att yxan skall gå, men ingen vill hålla i skaftet. Gustav Vasa.”

(NMR, 2024-03-12)

“Sluta hitta på ursäkter för att slippa göra motstånd (...).”

(NMR, 2024-02-27)

“Ingen minns en fegis och istället kommer du därför bara att ruttna bort.”

(NMR, 2024-02-19)

NMR:s digitala media genomsyras av innehåll gällande individens ansvar och uppmaningar att handla. Genom breda icke-explicita begrepp som kamp, aktivitet, motstånd eller kämpa förklaras hur individer har ansvar gentemot den påstådda samhällsutvecklingen och genom att inte agera är de direkt klandervärda och ansvariga. Exempelvis beskrivs hur avsaknaden av "civilkurage" direkt ledde till mordet på Mikael (Se Flygt, Alsawash & Berg 2024). Det som inte agerar ses som feiga, egoistiska och dumma. Att överlåta "ansvaret" på någon är omoraliskt och NMR upprätthåller en idé där individen uppmanas att själva agera (Strindberg & Enkvist 2023, s.114).

7.2 Fallen

Nedan följer de tre fallstudier som utgör det empiriska underlaget för analysen i avsnitt 9.2. De identifierade kausala mekanismerna kommer analyseras i deras sekventiella karaktär mot bakgrund av den teoretiska modellen för radikaliseringsprocessen (Koshkin et al. 2019). Dessa fall kommer i följande avsnitt att presenteras i en kronologisk tidsordning i syfte att framhäva den tidsmässiga aspekten (Collier, 2011, s. 824). De tre fallen som skildras är den föranledande radikaliseringsprocessen för Peter Mangs seriemord, Anton Lundins skolattack och Theodor Engströms Mord

7.2.1 Peter Mangs

Peter Mangs är en omtalad seriemördare, aktiv från 2003 till hans frihetsberövande 2010 (Gardell, 2018, s. 793). Född och uppvuxen in i en familjemiljö präglad av faderns nationalistiska åsikter exponerades han för högerextrema ideologier från tidig ålder. Mangs radikalisering var ett resultat av både indoktrinering från hushållet och externa faktorer. I slutändan drevs han främst av att skapa ett raskrig (Ibis., s. 807, Gardell 2015, s. 91, 347).

Mangs uppväxt kännetecknades av exponering för militaristiska och nationalistiska tendenser, inpräntade av Mangs fader som bar på djupt rotade fördomar mot minoriteter (Gardell 2015, s. 49 f.). Faderns inflytande, tillsammans med Mangs fascination för tysk kultur och historia, bidrog till formandet av hans högerextrema världsbild (Ibid.)

När Mangs efter tre år flyttade tillbaka till Malmö upplevde han en viss frustration över samhällsutvecklingen, särskilt avseende invandringen (Gardell, 2015, s. 79). En händelse som Peter beskriver som "startskottet" för hans senare aktiviteter uppstod när han kände sig hotad av tre icke-svenska unga män som konfronterade honom efter att han hade stirrat ner dem (Ibid., s. 84). I denna kontext, när Peter upplevde sig maktlös gentemot de tre individerna, upplevde han känslor av hjälplöshet och att hans manlighet och integritet hade kränkts (Ibid., s. 85). Peter uttryckte senare en önskan om att ha "slagit tillbaka", vilket han såg som ett hjältedåd (Ibid.). Peters världsbild reflekterade

tydligt den vitmaktskultur och andra främlingsfientliga världsuppfattningar som han hade anammat under sina år i USA. Han ansåg att han behövde rusta upp och införskaffa de medel och färdigheter som behövdes för att kämpa tillbaka med våld (Ibid., s. 85 f.). Mangs blev medlem i en skytteförening år 2001 och fick vapenlicens i slutet av 2002 (Ibid., s. 89).

I manifestet "Den tyska filosofin" som Mangs började skriva år 2001, presenterar han en rad antisemitiska och rasistiska idéer (Gardell 2018, s. 802). Han försöker etablera en ideologi som kombinerar element från Martin Luther, Friedrich Nietzsche och Adolf Hitler för att rättfärdiga och motivera hatbrott i form av "raskrig" (Ibid.). Mangs hävdar att den vita rasens överlevnad kräver extrem brutalitet och att judar är dess mest intelligenta fiender, vilka enligt honom kontrollerar samhället och står bakom en rad negativa företeelser. Han framhäver även idén om den ariska övermänniskan och förespråkar våld som lösningen på alla problem, även etnisk rensning (Ibid., s. 803).

Motiverad av en intensiv hatkänsla gentemot icke-svenskar främst med afrikansk eller arabisk bakgrund, strävade Mangs efter att uppvigla raskonflikter och förstärka en ultranationalistisk retorik och högerextrema ideer som accelerationism (att instigera och påskynda de processer som enligt nationalistiska konspirationsteorier ska leda till ett raskrig) genom sina handlingar (Gardell 2018, s. 799, Gardell 2015, s. 110). Mangs modus operandi var starkt inspirerad av den rasistiska seriemördaren Joseph Paul Franklin som attackerade även vita kvinnor i syfte att skapa spänning och instigera raskrig mellan vita och svarta i USA (Gardell 2018, s. 796).

Mangs avancemang mot extremism kulminerade i en serie dödliga och noggrant planerade attacker mot minoriteter i Malmö, med start 2003. Av dessa resulterade minst tre i mord, varav två genomfördes på slumpmässigt utvalda individer med nordafrikanskt eller mellanösternskt efternamn i juni och juli år 2003 (Gardell 2018, s. 797). Det sista bekräftade mordet var skjutningen på en vit 20-årig kvinna, vilket Mangs senare motiverade med att hon hade förrått sin ras genom att välja en icke-svensk man (Ibid.)

Mangs greps 2010. När han ser tillbaka så anser han att han åstadkom mycket och att med fler "*lone wolfs*" kan processen för raskrig accelereras och systemet kan äntligen kollapsa (Ibid., s. 807).

7.2.2 Anton Lundin Petterson

Den 22 oktober 2015 begick Anton Lundin Pettersson ett av de mest omtalade dåden i svensk historia - skolattacken i Trollhättan - men motivet har visat sig vara omdebatterat (Haddad u.å). Lundins attack visade sig lämna ett stort avstamp inom våldsbejakande nationalistiska rörelser och flera högerextrema terrorister har hyllat och hänvisat till Lundin, inklusive Brenton Tarrant som begick terrordådet i Nya Zeeland 2019 (Silfverstolpe 2019) och Theodor Engström som kommer att behandlas i nästa avsnitt.

Lundins koppling till nationalismen och extrema ideologier har dock visat sig vara svagare än hos många andra högerextrema terrorister. Då Lundin inte överlevde attentatet i Trollhättan har omvärlden inte kunnat ta del av hans åsikter och motiv. Dessa skildras istället genom diverse förhör med bekanta och IT-utredningar (Förundersökningsprotokoll, dnr. 5000-K1353421-15).

Under förundersökningen förhöordes tio personer benämnda som "bekanta" till Lundin, med olika relationsstatus till gärningsmannen (nio vänner/klasskamrater till Lundin eller hans storebror, en handläggare på arbetsförmedlingen) (Ibid., s. 292-309). Bland dessa var majoriteten gamla klasskamrater från sjuan i grundskolan till trean i gymnasiet (Ibid.).

Lundin beskrevs av majoriteten av de förhörda som tystlåten med sociala svårigheter (Ibid.). Två grundskole-klasskamrater uttryckte att Lundin var mycket intresserad av våldsspel som utspelade sig i fantasy/medelåldern, som spelet World of Warcraft (Ibid., 299, 303) och att han inte pratade om vapen och knivar om det inte gällde TV-spel (Ibid., s. 295). Även under gymnasiet verkar han ha varit intresserad av liknande spel (Skyrim) (Ibid., s. 292).

Två bekanta nämnde att de hade observerat Lundin leka med ett svärd när de hade besökt honom under högstadiet (Ibid., s. 299, 300). En av dem observerade ett särskilt intresse hos Lundin för vapen i allmänhet, men även krigsfilmer och särskilt om andra världskriget (Ibid., s. 300). Individen deltog bland annat i avfyrandet av softairguns hos gärningsmannen, samt observerade när Lundin skulle skildra hur man gör "det optimala snittet med ett svärd" (Ibid.).

Angående världssyn och rasistiska/ nationalistiska åsikter finns det väldigt begränsat med information. Tre av de bekanta som förhördes nämnde att de hade hört Lundin uttrycka märkliga kommentarer om invandrare eller rasistiska skämt under högstadiet (Ibid., s. 295, 299, 303). En av dessa nämnde att hen hade hört Lundin kalla chokladbollar för "gambianskalle med mjäll" (Ibid., s. 303). Enligt en bedömning från Gärningsmannaprofilgruppen (GMP) på Nationella operativa avdelningen (NOA) så framgick det att Lundin under en längre period intresserat sig för media som skildrar en negativ syn på invandring (Ibid., s. 363). Det finns information som tyder på att Lundin kan ha anammat rasistiska åsikter från sin storebror. Enligt en bekant som var vän med Lundins storebror på Facebook hade brodern "gillat" flera inlägg som rörde Sverigedemokraterna (Ibid., s. 302). Enligt en annan bekant delade brodern Lundins intresse för vapen, krigsfilmer och andra världskriget. Samma individ nämnde att Lundin mest umgicks med sin bror (Ibid., s. 300). Förhör med Lundins storebror och annat material som rör Lundins förhållanden i hemmet är sekretessbelagt (Ibid., s. 271-291).

Lundin hade under en längre tid intresserat sig för bilder och information avseende bland annat självmord (Ibid., s. 363). Han hade även konsumerat stora mängder våldsmaterial (Ibid., ss. 362, 364). En del av antons historik tydde dessutom på "osäkerhet kring den egna sexuella identiteten"

"En stor mängd av det material som Anton sparar ned på sin dator hade ett innehåll som handlade om hopplöshet, att vara missförstådd, självförakt, våld och död. Det har också påträffats material som tyder på osäkerhet kring den egna sexuella identiteten."

(GMP-gruppen, Ibid., s. 362)

Senare visade det sig att Lundin hade varit delaktig i LGBTQ-kretsar online och att han även hade en nära transexuell vän som han sedan skickade ett avskedsbrev till innan dådet (Sveriges radio 2018).

Efter att ha avslutat gymnasieutbildningen hamnade Lundin i arbetslöshet (Förundersökningsprotokoll, dnr. 5000-K1353421-15, s. 363). Upplevda sociala och ekonomiska misslyckanden anser GMP- gruppen ha varit utlösande mekanismer för våldsbrottet (Ibid.). Strax innan Lundins praktik skulle avslutas fick han besked om att det inte skulle erbjudas någon anställning efteråt, trots att han hade förväntat sig det (Ibid.). GMP-gruppens bedömning är att Lundin har relaterat sina egna misslyckanden till invandringen och att hans intresse och konsumtion för våldsmaterial har skapat en mental beredskap att använda våld som ett sätt att hantera problemet (Ibid. s. 364). Lundins upplevelse med sociala och ekonomiska misslyckanden har enligt GMP-gruppen förmodligen förstärkts av känslor av ensamhet, isolering och osäkerhet kring sin identitet (Ibid., s. 363).

Enligt GMP-gruppens bedömning började Lundin planera och förbereda attacken några dagar efter beskedet från praktikplatsen, drygt 2 veckor innan dådet (Ibid., s. 363 f.). Den 22a oktober 2015 klev Lundin in på förskolan Kronan med ett svärd och attackerade två elever, en elevassistent och en lärare, varav en av eleverna överlevde attacken (Haddad u.å). Samtliga offer hade utländsk bakgrund (Ibid.)

7.2.3 Theodor Engström

Theodor Engström genomförde det senaste dådet bland dessa tre fall, det så kallade Almedalsdådet under sommaren 2022 (Barajas 2022a 2022b). Likt de tidigare fallen kan Engströms fall relatera till självförakt och bristande uppnådda mål, men skiljer sig dels genom Engströms politiska aktivism, främst inom just NMR (Barajas 2022b).

Engström beskriver sin barndom genom förhör (Barajas 2022a). Engström beskriver sig själv som ej delaktig i det sociala spelet, avselektad och tvingad till isolering som

negativt påverkade hans mående. Redan i förskolan ansåg Engström sig vara stämplad som annorlunda av de andra barnen. Engström ansåg att det faktum att han blev bortvald ur sociala kretsar under skolgången bidrog till att han upplevde att han var "steget efter" alla andra i skolan (Barajas 2022a). Engström ska ha fått bristande hjälp med sina sociala svårigheter på grund av de goda studieresultaten.

I högstadiet kände Engström för första gången aggressionsfantasier, men dessa släppte under gymnasietiden (Ibid.). I samband med universitetet upplevde Engström liknande känslor av utanförskap. Under sin tid på Linköpings universitet fick Engström även en utredning som visade att han hade Aspergers syndrom (Ibid.). Detta i samband med den dåliga skolgången utmynnade i Engströms avhopp från studierna 2012. Under denna period uppkom aggression och våldsfantasier mot samhället (Ibid.).

I en krypterad hårddisk som presenteras i förundersökningsprotokollet för Almedalsdådet (dnr: 0105-K75-22, s. 203 f.) hittas tidiga dagboksanteckningar i en mapp kallad "*operation werewolf*". Dessa anteckningar innehåller våldsfantasier, tidiga trauman och upplevt svek från samhället (Ibid., s. 203). Några av dessa anteckningar sträcker sig tillbaka ända till 2012, där han beskriver genomförda brandattentat (som han inte har varit misstänkt för), behovet av att genomföra dessa för att få utlopp för sin ångest, samt antipati gentemot samhället som har avvisat honom (Ibid.). Han nämner även något kort om skolskjutningsmentalitet (Ibid.) vilket han även diskuterat i förhör där han säger att han hade velat hämnas på sin skolgång (Barajas 2022a).

Redan under 2010 hade Engström enligt egen mening röstat på Sverigedemokraterna (Barajas, 2022a). Engström uttryckte under 2014 flera radikala tankar som motsvarar Peter Mangs idéer om det kommande kriget och att göra avtryck i historien. Engström nämner bland annat i en Skype-chatt med en vän att han vill "nä högt eller dö i försöket och har som mål att bli krigare, profet och politiker" (Barajas 2022b).

Efter att ha delat med sig om sina radikala åsikter om samhället med vännen så rekommenderade vännen att Engström ska söka sig till NMR (Ibid.).

I april 2014 jämförde Engström sig själv med Anders Breivik och Peter Mangs som enligt Engström gjorde något nyttigt med sina brott (Ibid.). Under hösten fortsatte Engströms radikaliserings, då han konsumerade en ökad mängd högerextrem och konspirationsteoretisk litteratur. Engström skapade listor på politiker och journalister som han anser vara landsförrädare (Ibid.). I anslutning till dessa listor finns en passus om vapen som pilbåge, kniv och bomber och hur man kan få åtkomst till dessa (Förundersökningsprotokoll dnr: 0105-K75-22, s. 205).

De kommande åren blev Engström politiskt aktiv i NMR, först som gästskribent på Nordfront där han skrev antisemitiska och konspirationsteoretiska texter (Barajas, 2022b). Åren efter det följdes av deltagandet i diverse nynazistiska demonstrationer med NMR som Engström beskriver som "sagolika". Efter att inte ha lyckats hitta samhörighet bland nationalsocialisterna slutade Engström samverka med NMR runt 2018 (Ibid.).

Under åren 2016 till 2022, med en viss upptrappning runt 2019, tyder Engströms sökhistorik på ett ökat intresse för bland annat Annie Lööf samt andra planeringar inför Almedalsdådet (dnr: 0105-K75-22, s. 119, 190 f.). Engström intar dessutom en ökad mängd våldsamt material (sökningar om live-inspelat material från attentat, folk som kokas ihjäl, diverse sökningar om PTSD och andra psykiska tillstånd, mm.) samt gör sökningar om pilbågar och andra vapen (Ibid., s. 119 f.).

Under de sista månaderna innan Almedalsdådet skriver Engström en del fysiska anteckningar som avspeglar hans traumatiska och isolerade uppväxt och hur han planerar att hämnas genom våldsbrott (Ibid., s. 149). Bland annat självutnämner han sig den svenska Breivik samt uttrycker att han riktar sin attack mot det svenska folket med motiveringen att han har blivit lämnad av samhället (Ibid., s. 150). 2022-07-06 genomför Engström en knivattack mot psykiatrikern Ing-Marie Wieselgren, med Annie Lööf som nästa måltavla, enligt Säpos bedömning (Ibid., s. 105).

8.1 Intertextuell analys av NMR

Resultatet av den tolkande innehållsanalysen visar att NMR:s digitala media präglas av accelerationism, martyrskap, ansvarstagande, avhumanisering, utpekanden och även våldsamheter. Innehållets manifesta mening har inget explicit våldsbejakande inslag och ordvalet påvisar potentiellt en juridisk medvetenhet. Genom att använda ord som talar om "handling" i bred bemärkelse, såsom "kamp", "aktivitet", "motstånd", "agera" eller kämpa, är det svårt att från ett juridisk perspektiv koppla innehållet till specifik företeelse. Utifrån ett intertextuellt perspektiv så kan den extremistiska kontexten som dessa uttryck finns i som skapar mening (Wiggins, 2019). Även tidigare forskning tyder på att NMR:s lagliga verksamheter som fysisk träning och demonstrationer bör mot bakgrund av deras bredare sammanhang betraktas som våld (Strindberg & Enkvist 2023).

Uppmaningar om individens moraliska plikt och allas ansvar att agera tillskrivs ytterligare mening eftersom det återfinns i kontexten av andra teman. Genom att analysera det gentemot det övriga innehållet, där exempelvis Judar pekats ut som fiender, "rasfrämmande" grupper avhumaniseras, våldsamma aktioner förskönas och hyllas förhöjer den intertextuella kopplingen deras individuella mening (Ibid.).

Uppmaningar att agera och individens moraliska ansvar anses således kunna tolkas som att det innefattar våld, martyrskap och att de ska riktas mot judar eller andra "fiender". Summan av den intertextuella kopplingen blir således att uppmaningar att agera, kan tolkas att de ska ske mot politiska fiender på ett våldsamt sätt där individen kan behöva offra sitt liv. Wiggins (2019) diskussion om individuella tolkningar av texters mening upplevs här vara en viktig dimension. Individer själva tillskriver mening till innehållet utifrån individuella referensramar. Det tänkta syftet av innehållet behöver således inte vara att de ska uppmana till våld eller brott. Utan individer kan utifrån sina egna referensram dra den kopplingen (Ibid.).

Sammanfattningsvis anses att det intertextuella sammanhanget i NMR:s digitala media förstärker innehållets våldsbejakande inslag. Innehåll som enskilt inte är våldsbejakande men återfinns i ett sammanhang av andra faktorer anses tillsammans

förhöja dess våldsbejakande inslag. Uppmanande innehåll kan erhålla en associativ våldsbejakande betydelse när den omringas av en kontext av andra faktorer som påvisats vara riskfaktorer för EG, exempelvis våldsfrämjande eller avhumanisering. Detta samband mellan uppmanande innehåll i kontext av en våldsfrämjande och avhumaniserande diskurs anses således utgöra en kausal mekanism i radikaliseringsprocessen hos ensamagerande gärningsmän. Det är detta samband som teoretiseras göra NMR:s digitala innehåll våldsbejakande. Det är således inte spår av NMR som utgör en kausal mekanism, utan det är sambandet mellan uppmaning att agera i kontext av våldsfrämjande innehåll/retorik, vilket NMR:s digitala media tillhandahåller, som anses vara en kausal mekanism i radikaliseringsprocessen. Således genom att söka efter spår av den mekanism i de tre fallen, kan undersöka ifall det återfinns spår av samma mekanism som NMR tillhandahåller, vilket således kan beskriva NMR:s en hypotetisk påverkan av NMR på ensamagerande gärningsmän.

8.2 Process-tracing av kausala mekanismer

I denna analys kommer den kausala mekanismen som utvunnits från innehållsanalysen att kartläggas i tre separata fall om radikaliserings genom metoden *process-tracing*. I tidigare forskning påpekas det kausala sambandet mellan exponering för NMR:s media och utfallet "ökad våld". Denna kausalitet teoretiseras i föregående avsnitt genom en tolkande innehållsanalys och appliceringen av teorin om intertextualitet. För att kartlägga den resulterande kausala mekanismen fallen bör de analyseras utifrån mekanisk bevisning (*mechanistic evidence*), alltså empirisk bevisning som antyder mekanismens utspelande. I detta fall är det viktigt att observera skillnaden mellan variabler och mekanismer, då variabeln "exponering för NMR:s media" inte kan observeras i exempelvis Peter Mangs eller Anton Lundins fall. Däremot återfinns empiriska exempel som återspeglar den teoretiska förklaringen till NMR:s digitala mediers kausalitet. Det vill säga att de variabler som återfinns, har ett intertextuellt samband vilket förhöjer dess våldsbejakande mening och således ändå utgör en kausal mekanism inom radikaliseringsprocessen. Den kausala mekanismen som ska spåras är således att sammanhanget av våld/våldssymboler (vapen etc), som uttrycks i anslutning till radikala åsikter, främlingsfientligt utpekande, teman av martyrskap, accelerationism

och individens ansvar att handla har ett intertextuellt samband som i sin helhet är mer våldsbejakande än komponenterna var för sig.

Peter Mangs

Gällande Mangs, går det att identifiera exponeringen för rasistiska åsikter i samband med våld i flera sammanhang. Ett tidigt stadium som däremot påvisar svagare mekanisk bevisning, är i tidig ålder då Peter exponeras för faderns intresse för militär disciplinering i kombination med konservativa världsbilder. Även ett intresse för Nazityskland i samband med en militär och disciplinär struktur i hemmet och samtidigt konstant uttryckande förakt mot minoriteter kan påvisa mekanismens verkan i ett tidigt stadie. Ett senare och tydligare exempel då Mangs exponeras för nationalism och liknande retorik kan observeras under hans tid i USA med fadern, då han genom faderns intresse för vapenmässor exponerades för en militaristisk miljö i samband med extrema nationalistiska åsikter. Propagandan i dessa mässor karakteriserades särskilt av främlingsfientliga utpekanden av sydamerikaner och mexikaner samt konspirationsteoretiska resonemang om samhällets utveckling och behovet av att beväpna sig och skydda ens rättigheter och land.

Exponeringen för denna kausala mekanism visar sig i Mangs fall ha påverkat synen på våld och benägenheten att begå våldsbrott. Mangs motiverar sina brott i Malmö med liknande resonemang som de han har anammat under sin period i USA (Gardell 2015; 2017). Mangs kognitiva uttryck och resonemang tyder starkt på att den kausala mekanismen har ägt rum under denna period. Däremot kan denna mekanism inte anses ha en utlösande faktor, även om samma retorik kan observeras så föranledde mekanismen inget särskilt försök att införskaffa vapen eller annars planera ett våldsbrott. Dessa mekanistiska bevis kan istället identifieras vid ett senare skede, under 2000 talet i samband med Mangs flytt till Malmö och särskilt hans bemötande med vad han anser vara starkt försämrade förhållanden i samhället på grund av den ökade globaliseringen och invandringen. Startskottet beskrivs enligt Mangs komma vid en konfrontation med icke-svenskar där han kände sig hotad (Gardell 2015).

Mot bakgrund av radikaliseringsprocessen (Koshkin et al. 2019) kan Mangs fall indikera att de kausala mekanismerna som skildrats i innehållsanalysen kan identifieras i ett tidigt stadie i radikaliseringsprocessen, redan i innan eller i samband med radikaliseringsprocessen, och innebär det att Mangs kan ha utsatts för dessa redan i *vulnerable individual* -fasen (Koshkin et al. 2019). Exponeringen för denna retorik och mekanismen visade sig dock vara större och mer verkande i ett senare skede under Mangs tid i USA, i samband med att Mangs vid det här laget radikala åsikter kontextualiseras av en våldsam miljö (miliskulturen, vapen). Således kan Mangs exponering för mekanismen anses ha ägt rum i samband med "*radicalized individual*"-fasen och kan möjligtvis anses utgöra den kausala mekanismen som för Peter vidare till "*extremist*"-fasen (Koshkin et al. 2019). Även då kan dessa mekanismer inte anses ha utlöst någon förverkligande effekt av Peters uttryck, utan den utlösande mekanismen för våldsbrotten som för Peter vidare i sekvensen beskrivs istället som känslan av hot i kombination med Peters världsbild.

Anton Lundin Pettersson

I Lundins fall är det svårt att bedöma förekomsten avseende kausala mekanismer eftersom materialet som skildrar hans tankeprocesser är begränsat. Det finns däremot empiriskt material som kan tyda på att sådana processer där radikala åsikter kontextualiseras i en våldsam miljö har ägt rum. Utifrån förhör med bekanta från grundskolan skildras ett nära förhållande mellan Lundin och hans äldre bror. De skildras ha delat intresse för vapen, krigsfilmer och andra världskriget. Under denna period anser även 3 av Lundins bekanta att han ofta drar rasistiska skämt eller diskriminerande kommentarer. Lundins bror kan även utgöra en källa för en negativ syn på invandringen. I ett av förhören uttrycker en av Lundins bekanta att Lundins bror "gillade" många inlägg av Sverigedemokraterna på facebook (detta var innan 2010, då Sverigedemokraterna fortfarande hade jämförelsevis få anhängare). Dessa mekanistiska spår indikerar att Lundin kan ha exponerats för dessa åsikter i en våldsam kontext, då hans intresse för våld och vapen härstammar från samma källa som också förmedlar, eller åtminstone tolkas bidragit till, Lundins politiska syn på invandring. Detta kan innebära att den kausala mekanismen utspelar sig i ett tidigt stadie i radikaliseringsprocessen, motsvarande *vulnerable individual*-fasen eftersom Lundin i

detta stadiet påvisar indikatorer som kan innebära risk för radikaliserings, som hans relation med sin storebror och få relationer (Koshkin et al. 2019.). Den tidsmässiga anslutningen till våldsbrottet är vid denna tidpunkt minst sex år.

Bristen av empiriskt underlag fram till dådet försvårar den sekventiella kontextualiseringen av Lundins radikaliseringsprocess. Några specifika radikala åsikter som de i Peter Mangs fall återfinns inte under denna period. Däremot påvisar en IT-forensisk utredning att Lundin hade konsumerat digitalt material med invandringsfientligt innehåll. Den IT-forensiska utredningen visar även en ökad digital exponering för material som skildrar våld och självmord. GMP-gruppens slutsats visar att Lundin relaterar sina egna misslyckanden avseende arbetslivet till invandringen och att en ökad konsumtion av våldsmaterial har möjliggjort en mental förberedelse som har föranlett våldsbrottet. I detta sammanhang kan underlaget påvisa en ökad radikaliserings genom en konsumtion av nationalistisk propaganda och våldsskildringar. Detta indikerar att den kausala mekanismens utspelats i ett sent stadiet i nära anslutning till våldsbrottet. GMP-gruppen bedömer emellertid att den utlösande faktorn var Lundins upplevda misslyckande i arbetslivet i kombination med denna världssyn.

Theodor Engström

Theodor Engström skiljer sig från tidigare EG genom att indikera en hög nivå av aggression i tidig ålder, redan innan han exponerades för nationalsocialismen. Redan i grundskolan betraktade han sig som "avselektad" och lämnad av samhället, vilket kan anses utgöra en grund för förakt mot samhället. Empiriskt material stärker denna koppling, genom en insyn i Engströms tidiga digitala anteckningar som sträcker sig till 2012, beskriver han diverse aggressionfantasier och benägenhet att begå skolattentat. Vad gäller politisk åskådning kan en viss högerriktad syn observeras redan 2010 då han röstade på Sverigedemokraterna (som hade förhållandevis anhängare då). De politiska åsikterna verkar dock i detta stadiet inte sammanträffa med aggressionstankarna och intressen av våld, utan de verkar existera separat där Engströms upplevda misslyckade sociala förhållanden kan anses vara mer av en drivande faktor.

2014 observeras mer nationalistisk inspiration i samband med att Engström blir aktiv i NMR. Utdrag från en IT-forensisk utredning visar resonemang under denna period som liknar de gjorda av Peter Mangs. Det förekommer tankar om kommande krig och en vilja att göra avtryck i samhället, samt hyllningar av Mangs och Breivik. Vid detta stadiet går att spåra den kausala mekanismen genom en kombination av våldsfantasier, radikala åsikter och martyrskap i samband med ökat intresse och samspel med NMR. Engströms inlägg i NMR:s media, samt hyllning av nationalistiska terrorister innebär en tidig och långvarig extremism från ca 2014. Utifrån den IT-forensiska utredningen går att skildra tecken på mentala förberedelser för ett våldsbrott runt 2019, vilket indikerar på en övergång till "terrorist"-fasen i radikaliseringsprocessen (Koshkin et al. 2019). Däremot kan exempelvis Engströms listor på landsförrädare spåras hela vägen till 2014. Detta tyder på att exponeringen för anarkistiska idéer om martyrskap och accelerationism kan anses utgöra den kausala mekanismen som driver Engström till vidare till "extremist"-fasen i radikaliseringsprocessen. Det är svårt att identifiera en utlösande mekanism men senare tecken påvisar ökat intresse och konsumtion av digitalt våldsmaterial vilket tyder på en mental förberedelse som kan bidra till hans benägenhet att förverkliga sina fantasier/planer.

8.3 Rättssociologisk analys

I följande avsnitt kommer resultaten från innehållsanalysen och *process tracing* att analyseras mot bakgrund av teoretiska utgångspunkter för att bedöma en adekvat reglering. Genom att kontextualisera den kausala mekanismen i Koshkins et al. (2019) radikaliseringsmodell finnes att det sekventiella sambandet sker i olika faser och inverkar under längre perioder. Det som framgår av spårningen är att kontextualiseringen av våld gentemot nationalistiska åsikter inte självständigt är kausalt utan beror på vart i processen den inträffar samt närvaron av andra faktorer. Denna kontextualiseringen av våld och nationalism har observerats ha större verkan då den inträffar i ett senare skede i radikaliseringsprocessen (jfr exempelvis Peter Mangs interaktion med våld och nationalism i det tidiga stadiet i hemmet och samma mekanism i USA). Samtidigt kan andra nödvändiga variabler identifieras som utlösande i kombination med denna mekanism. Exempelvis har personliga misslyckanden och

social isolering i de redovisade fallen spelat en central roll i slutskedet då radikala åsikter har större inverkan på utsatta individer med bristande sociala band (Koshkin et al. 2019, s. 209). Det går dessutom inte att utesluta psykologiska faktorer som kan ha varit bidragande. Således kan kontextualiseringen av våld och nationalism, och därmed NMR:s media, inte ensamstående utgöra en kausal faktor för attentat, vilket innebär att NMR:s media inte är direkt våldsutlösande på egen hand. Detta placerar den observerade mekanismen ett steg bakåt i radikaliseringsmodellen, alltså i övergången från *radicalized individual* till *extremist*-fasen.

För att proportionerligt motverka en kausal mekanism som föranleder våldsbejakande extremism (*extremism* i sekvensen) är det enligt Koshkins et al. (2019) modell nödvändigt att kartlägga och hindra eller förtrycka våldsbejakande organisationer eller andra aktörer (Ibid., s. 2011). De två möjligheter som Banakar (2015) skildrar för att reglera och således förtrycka en aktör är genom TR och RMS, där TR skulle motsvara en lagstiftande åtgärd i syfte att obstruera organisationen juridiskt, och RMS skulle motsvara strategier som ökar diskretionär makt till relevanta myndigheter. De exempel i svensk kontext som motsvarar TR är inskränkningar i föreningsfriheten när det gäller terroristorganisationer (SFS 2022:1565), samt förslaget om förbud mot rasistiska organisationer (SOU 2021:27). En sådan åtgärd åtnjuter särskild rättssäkerhet genom att formaliseras i statsrätten vilket förutsätter en viss förutsägbarhet och kontrollerar aktörer som extremistiska organisationer genom lagens "*control and command*" effekt. I teorin spelar denna reglering på organisationernas förförståelse om sanktioner vid överträdelse. Som förklarar i teoriavsnittet är detta emellertid särskilt svårt mot bakgrund av extremistiska organisationers dynamiska utveckling och decentralisering där svensk lag har visat sig vara efterhängande. För att anpassa lagstiftningen efter den dynamiska utvecklingen av våldsbejakande organisationer skulle en kontinuerlig ändring av den svenska lagstiftningen behövas, vilket skulle undergräva *control and command*-effekten genom att minska förutsägbarheten.

RMS däremot har en mer flytande typ av reglering som kan anpassa sig efter organisationernas dynamiska utveckling. Detta innebär en mer dynamisk reglering genom ökad diskretionär makt för berörda myndigheter. På så sätt minskar klyftan

mellan våldsbejakande organisationers utformning och adekvata motåtgärder, då myndigheter kan anpassa sitt *modus operandi* utan byråkratiska hinder. Detta förskjuter kriminaliserande effekt till berörda myndigheter. En sådan typ av reglering brister i andra aspekter som rättssäkerhet genom att öka gapet mellan statsrätten och rättstillämpningen och således underminera förutsägbarheten. Exempel på RMS i svensk kontext är nya nationella strategin mot VBE, då den ämnar att ge mer diskretionär makt till myndighetsutövare (Regeringens skrivelse 2023/24:56). Även förslaget om att kunna beakta terrorhotnivån vid tillståndsprövningar (Dir. 2023:123) kan anses vara en RMS. Denna typ av lagstiftningar är adekvata för att bemöta våldsbejakande extremism som inte har en direkt koppling till våldsbrott, samt för att bemöta decentraliserade och dynamiska organisationer utan att riskera att inskränka i statsrätten i längden.

9. Slutdiskussion

Genom en tolkningsbaserad innehållsanalys av NMR:s digitala media, påvisar studien hur NMR:s digitala innehåll kan utgöra en kausal mekanism hos ensamagerande gärningsmän, genom att dess intertextuella samband förhöjer innehållets våldsbejakande karaktär. Efterföljande *process-tracing* av 3 fall av ensamagerande gärningsmän, påvisar därefter att den kausala mekanismen återspeglas i flera olika stadier av radikaliseringsprocessen och skjuter individer vidare i deras radikalisering. Utifrån analysen framgår att den spårade kausala mekanismen på egen hand inte utgjorde den våldsutlösande faktorn i något av fallen. Utifrån Koshkins et al. (2019) teoretiska modell om radikaliseringsprocessen, påvisades således att den kausala mekanismen som identifierats hos ensamagerande gärningsmän inte utspelar sig så pass sent i processen att det skulle rättfärdiga ytterligare inskränkningar i rättighetsskyddet genom lag. En sådan inskränkning för att bemöta exempelvis NMR:s våldsbejakande effekt kan således istället ha en motsatt effekt eller riskera att för inskränkande kriminalisera politiska uttryck. Utifrån Banakars (2015) teoretiska resonemang anses Sveriges istället kunna bemöta utvecklingen genom strategier som ökar den diskretionära makten för myndigheter. Sådana strategier kan vara fördelaktiga vid regleringen av dynamiska och decentraliserade våldsbejakande organisationer, då

den indirekta våldsbejakande extremismen medför behovet av ingripanden på *ad hoc*-basis. Sådan reglering kan emellertid innebära andra komplikationer som brist på förutsägbarhet och rättssäkerhet.

Studien ger endast en inblick i utvecklingen och förslag grundar sig på vissa subjektiva antaganden. Trots en del forskning och empiri som tyder på ett kausalt samband mellan NMR:s aktivism och våldsbrott så visar det sig vara ett relativt outforskat område, särskilt avseende *hur* dessa mekanismer kan påverka EG. En teoretisk grund är nödvändig för att kunna spåra kausala mekanismer inom ett fall, vilket har medfört behovet av ytterligare en analys för att teoretisera om den aktuella mekanismen. Detta kan innebära en viss begränsning i reliabiliteten/validiteten då den sekventiella analysen av fallen grundar sig på denna hypotetiska mekanism. Vidare kan det föras en diskussion angående huruvida det som avsågs att mätas har mätts, då resultatet av analysen tillämpas för att resonera kring NMR:s media och dess kausalitet, trots att *process-tracing*-analysen syftade till att spåra en kausal mekanism och inte exponering för NMR:s media i fallen. Resultatet ansågs vara tillräckligt tillämpningsbart för att ge en transparent bild av ett relativt outforskat område vilket ställer komplexa juridiska frågor om balansgången mellan att skydda grundlagsstadgade rättigheter och individens säkerhet. Vidare forskning rekommenderas i syfte att mer empiriskt utforska detta samband genom en "*cross-case-analysis*" som syftar till att spåra faktorer istället för kausala mekanismer genom att analysera kontrafaktisk bevisning och jämföra händelseförloppen då faktorer saknas för att bedöma deras relevans och kausalitet. För detta hade ett större empiriskt underlag behövts med flera fall som är specifikt kopplade till NMR.

10 Källförteckning

Arnsäter, P (2017). Nazister döms till fängelse för bombdåden i Göteborg. Aftonbladet, 7 Juli 2017.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/7rx2w/nazister-doms-till-fangelse-for-bombda-den-i-goteborg>

Askanius, T. (2021). "I just want to be the friendly face of national socialism": The turn to civility in the cultural expressions of neo-Nazism in Sweden. *Nordicom Review*, 42(S1), ss. 17–35. <https://doi.org/10.2478/nor-2021-0004>

Banakar, R (2015) *Normativity in legal sociology: methodological reflections on law and regulation in late modernity*. Heidelberg ; New York, NY : Springer. 292 s

Barajas, H (2022b) Theodor Engström sökte gemenskap i nazismen men förblev en ensamvarg, Barometern, 4 November

<https://www.barometern.se/kalmar/dokument-theodor-engstrom-sokte-gemenskap-i-nazismen-men-forblev-en-ensamvarg-ba94dca9/>

Barajas, H (2022a) Theodor Engström om sin skoltid - en fullständig mardröm. Barometern, 2 November

<https://www.barometern.se/kalmar/dokument-theodor-engstrom-om-sin-skoltid-en-fullstandig-mardrom-6e77cc1b/>

Brottsförebyggande rådet (2021) *Remissyttrande över Ett förbud mot rasistiska organisationer* (SOU 2021:27). Dnr 0177/21 (2021-09-03)

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber 47

Becker, M. (2014). Explaining lone wolf target selection in the United States. *Studies in Conflict & Terrorism*, 37(11), ss. 959–978.

<https://doi.org/10.1080/1057610X.2014.952261>

Bright, D., Whelan, C. and Harris-Hogan, S. (2020). Exploring the hidden social networks of 'lone actor' terrorists. *Crime, Law and Social Change*.

doi:<https://doi.org/10.1007/s10611-020-09905-2>.

Brantemo, A & Larsson, C (2022). Theodor Engström åtalas för terroristbrott genom mord. *SVT Nyheter*. 1 November

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/efter-almedalsmordet-nu-atalas-theodor-engstrom>

Bjørgero, T., & Ravndal, J. A. (2020). Why the Nordic Resistance Movement Restrains Its Use of Violence. *Perspectives on Terrorism*, 14(6), ss. 37–48.

<https://www.jstor.org/stable/26964724>

Carter, E (2018). Right-wing extremism/radicalism: reconstructing the concept. *Journal of Political Ideologies*. 23 (2), s157-182. [10.1080/13569317.2018.1451227](https://doi.org/10.1080/13569317.2018.1451227)

Center mot våldsbejakande extremism (2022a). *Våldsbejakande extremism i Sverige - En sammanfattning*.
<https://cve.se/publikationer/valdsbejakandeextremismisverige20232024ensammanfattning.5.330134c518f384e69b31086.html>

Center mot våldsbejakande extremism (2022b). *Juridiska aspekter på våldsbejakande extremism*.
<https://cve.se/publikationer/juridiskaaspekterpavaldsbejakandeextremism.5.843740f184cc4e52fa115f.html>

Center mot våldsbejakande extremism (2021). *Våldsbejakande högerextrem accelerationism*
<https://cve.se/publikationer/valdsbejakandehogerextremaccelerationism.5.843740f184cc4e52fa10f5.html>

Center mot våldsbejakande extremism (2020). *Vit makt-miljön - En kunskapsöversikt*
<https://cve.se/publikationer/vitmaktmiljonenkunskapsoversikt.5.843740f184cc4e52fa11b6.html>

Collier, . (2011). Understanding Process Tracing. *Political Science and Politics*. 44. s. 823-830. [10.1017/S1049096511001429](https://doi.org/10.1017/S1049096511001429).

Comerford, M., och Davey, J. (2020). Comparing Jihadist and Far-Right Narratives on COVID-19. *Global Network on Extremism & Technology webbplats*,
<https://gnet-research.org/2020/04/27/comparing-jihadist-and-far-right-extremist-narratives-on-covid-19/>

CTEC (2022). *Dangerous Organizations and Bad Actors: Nordic Resistance Movement*. Middlebury Institute of International Studies - Center on Terrorism, Extremism, and Counterterrorism
<https://www.middlebury.edu/institute/academics/centers-initiatives/ctec/ctec-publications/dangerous-organizations-and-bad-actors-nordic>

Drisko, J.W & Maschi, T (2016). *Content analysis*, New York : Oxford University Press, 191 s

Dutt, J (2019) Österrisk extremhögergrupp kan upplösas – fick pengar från misstänkt Christchurch-terrorist. *Dagens nyheter*. 27 Mars
<https://www.dn.se/nyheter/varlden/osterriskare-utreds-for-koppling-till-christchurch-terrorist/>

Expo (2023). Svensk rasideologisk miljö - En ny våldsam generation högerextremism i tider av kris. *Expo - Publikationer*.
<https://expo.se/wp-content/uploads/2024/03/Svensk-rasideologisk-miljo-2023.pdf>

Expo (2017) *Tyrrunan* <https://expo.se/lar-dig-mer/symbollexikon/tyrrunan/> [Hämtad 2024-04-10]

Eklundh, J (2015). Detta har hänt: Svärdman gick till attack. *SVT Nyheter*. 22 Oktober <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/detta-har-hant-knivman-gick-till-attack>

Flygt, M., Alsawish, K, & Berg, R (2024). Mikael, 39, död efter skjutning i Skärholmen. *SVT nyheter* 10 April, Senast ändrad 2024-04-11 <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/person-skjuten-i-skarholmen-stor-polis-insats>

Finnsjö, M (2021). "Hög tid att sluta ge lagskydd åt nazism". *Expo*. 5 april. <https://expo.se/kommentar/hog-tid-att-sluta-ge-lagskydd-at-nazism/>

Gardell, M (2015) *Raskrigaren [The Race Warrior]*, Stockholm: Leopard,

Gardell, M (2018) *Urban Terror: The Case of Lone Wolf Peter Mangs, Terrorism and Political Violence*, 30:5, 793-811, DOI: 10.1080/09546553.2018.1444796 <https://doi.org/10.1080/09546553.2018.1444796>

Gill, P., Horgan, J. & Deckert, P. (2013). Bombing Alone: Tracing the Motivations and Antecedent Behaviors of Lone-Actor Terrorists, *Journal of Forensic Sciences*, 59(2), ss. 425–435. doi:<https://doi.org/10.1111/1556-4029.12312>.

Haddad, P (u.å) *Skolattacken i Trollhattan terror eller hatbrott*. *SVT Nyheter* <https://www.svt.se/special/skolattacken-i-trollhattan-terror-eller-hatbrott/>

Hamm, M. S., & Spaaij, R. (2017). Introduction I: The age of lone wolf terrorism. Hamm, M. S., & Spaaij, R. (2017) *New York: Columbia University Press*. ss. 1-13. <https://cup.columbia.edu/book/the-age-of-lone-wolf-terrorism/9780231181747>

Hogg, M. A. (2016). Social Identity Theory. I: S. McKeown, R. Haji, & N. Ferguson, Understanding Peace and Conflict Through Social Identity Theory. *Springer, Cham*, ss. 3–17 https://doi.org/10.1007/978-3-319-29869-6_1

Holmqvist, T (2018). Nazistiska NMR får tala i Almedalen. *SVT nyheter*, 30 Maj. senast ändrad 2023-21-12. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/nmr-far-halla-torgmote-i-almedalen>

Jasper, J.M. (2017). The doors that culture opened: Parallels between social movement studies and social psychology. *Group Processes & Intergroup Relations*, 20(3), ss. 285–302. doi:<https://doi.org/10.1177/1368430216686405>.

P1 dokumentär (2018) *Min tid i Nordiska motståndsrörelsen [Radioprogram]*. Sveriges radio, P1, 22 februari 2018 <https://sverigesradio.se/avsnitt/1023392>

Kristeva, J. (1980). *Desire in Language: A Semiotic Approach to Language and Art*. New York: Columbia University Press.

Klausen, J., Campion, S., Needle, N., Nguyen, G. and Libretti, R. (2015). Toward a Behavioral Model of 'Homegrown' Radicalization Trajectories. *Studies in Conflict & Terrorism*, 39(1), ss.67–83. doi:<https://doi.org/10.1080/1057610x.2015.1099995>.

Koshkin, A., Denisenkova, N., Novikov, A. (2019). Analysis of European and Russian structural approaches to mitigation of extremism and terrorism risks. *Centre for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University*, vol. 6, ss. 207-229
http://cse.uaic.ro/eurint/proceedings/index.htm/files/EURINT_2019_KOS.pdf

Kommittédirektiv 2023:123. Stärkt skydd för Sveriges säkerhet vid allmänna sammankomster

Lindekilde, L., O'Connor, F. & Schuurman, B. (2017). Radicalization patterns and modes of attack planning and preparation among lone-actor terrorists: an exploratory analysis. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 11(2), ss.1–21.
doi:<https://doi.org/10.1080/19434472.2017.1407814>.

Lööw, H (2019) Samtida högerextremism, antagonistiska hot och dess inverkan på lokalsamhället, I: Antagonistiska hot och dess påverkan på lokalsamhället. Häggström, H & Brun, H (2019). *Försvarshögskolan* ss. 61- 73.
<https://www.fhs.se/download/18.4de5088316deae29189350/1571641866102/Antagonistiska%20hot%20och%20dess%20p%C3%A5verkan%20p%C3%A5%20lokalsamh%C3%A4llet.pdf>

Lööw, H (2015). Nazismen i Sverige 2000-2014. *Ordfront förlag*

Mattsson, C. and Johansson, T. (2021). Neo-Nazi Violence and Ideology: Changing Attitudes toward Violence in Sweden's Skinhead and Post-Skinhead Eras. *Terrorism and Political Violence*, 35(1), ss.1–14.
doi:<https://doi.org/10.1080/09546553.2021.1871898>.

Mattsson, C. (2018). Nordiska motståndsrörelsen ideologi, propaganda och livsåskådning. *Göteborg: Segerstedtinstitutet, Göteborgs universitet*
<http://hdl.handle.net/2077/66729>

Mudde, C (1995) "Right-wing extremism analysed". *European Journal of Political Research*, 27, s. 203–224. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1995.tb00636.x>

NMR (2024-04-16). Motståndsrörelsen röjde upp i "romskt". *Motståndsrörelsen.se* läger. <https://xn--motstndsrrelsen-llb70a.se/2024/04/16/motstandsrrelsen-rojde-upp-i-romskt-lager/> Hämtad 2024-04-17

NMR (2024-04-12). Det liberala samhället mördade Mikael. *Motståndsrörelsen.se*
<https://motstandsrrelsen.se/2024/04/12/det-liberala-samhallet-mordade-mikael/>
Hämtad (2024- 04-17)

NMR (2024-04-17). Traditionsenligt firande av Gösta Hallberg-Cuula.

Motståndsrörelsen.se

<https://xn--motstndsrrelsen-llb70a.se/2024/04/17/traditionsenligt-hedrande-av-gosta-hallberg-cuula/> Hämtad (2024-04-22)

NMR (2024-03-12). "ansvar" Martin Saxlind skriver om extremt ägarskap och vem som är ansvarig för den nationella rörelsens misslyckanden. *Motståndsrörelsen.se*

<https://motstandsrörelsen.se/2024/03/12/ansvar/> Hämtad 2024-04-16

NMR (2024-03-14) Intervju med den nya nästeschefen i Näste 7.

Motståndsrörelsen.se

<https://xn--motstndsrrelsen-llb70a.se/2024/03/14/intervju-med-den-nye-nasteschefen-i-naste-7/> Hämtad 2024-04-16

NMR (2024-02-19). Vad lever du för? *Motståndsrörelsen.se*

<https://motstandsrörelsen.se/2024/02/19/vad-lever-du-for/> Hämtad 2024-04-16

NMR (2024-05-05). Lättkränkta sossar fick dagen förstörd i Västerås.

Motståndsrörelsen.se

<https://motstandsrörelsen.se/2024/05/05/lattkrankta-sossar-fick-dagen-forstord-i-va-steras/> Hämtad 2024-05-10

NMR (2024-05-02). Motståndsrörelse konfronterade sossarna i Örnsköldsvik

Motståndsrörelsen.se

<https://motstandsrörelsen.se/2024/05/02/motstandsrörelsen-konfronterade-sossarna-i-ornskoldsvik/> Hämtad 2024-05-10

NMR (2024-04-21). Historisk dag på Göteborgs gator. *Motståndsrörelsen.se*

<https://motstandsrörelsen.se/2024/04/21/historisk-dag-pa-goteborg-gator/> Hämtad 2024-05-10

NMR (2024-02-15). Massinvandringen och det vita folkmordet. *Motståndsrörelsen.se*

<https://motstandsrörelsen.se/2024/02/15/massinvandringen-och-det-vita-folkmordet/> Hämtad 2024-05-10

NMR (2024-03-06). Vi förlåter aldrig Tamim Sultanis dåd. *Motståndsrörelsen.se*

<https://motstandsrörelsen.se/2024/03/06/vi-forlater-aldrig-tamim-sultanis-dad/> Hämtad 2024-05-10

NMR (2024-02-27). Intervju med Nordiska Motståndsrörelsens nya ledare.

Motståndsrörelsen.se

<https://motstandsrörelsen.se/2024/02/27/intervju-med-nordiska-motstandsrörelsens-nya-ledare/> Hämtad 2024-05-10

Onursal, R., & Kirkpatrick, D. (2021). Is Extremism the 'New' Terrorism? the Convergence of 'Extremism' and 'Terrorism' in British Parliamentary Discourse. *Terrorism and Political Violence*, 33(5), s. 1094–1116.
<https://doi.org/10.1080/09546553.2019.1598391>

Ranstorp, M. & Ahlin, F. (2020) Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern - En studie om den svenska radikalnationalistiska miljön. *Centrum för asymmetriska hot och terrorismstudier*.
<https://www.fhs.se/arkiv/nyheter/2020-08-25-ny-studie-beskriver-radikalnationalistiska-miljon-i-sverige.html>

Ravndal, J. A., Thorstensen, M., Jupskås, A. R., & Macklin, G. (2021). Rtv trend report 2021: Right-wing terrorism and violence in Western Europe, 1990—2020. *University of Oslo*.
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/107726/1/RTV%2BTrend%2BReport%2B2023.pdf>

RFSU (2021). Nej till förbud mot rasistiska organisationer. RFSU:s remissyttrande över SOU 2021:27 Ett förbud mot rasistiska organisationer, Ju2021/01818. 6 September
<https://www.rfsu.se/vad-vi-gor/i-sverige/debattartiklar-om-svensk-sexualpolitik/2021/nej-till-forbud-mot-rasistiska-organisationer/>

Regeringens skrivelse 2023/24:56. Nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism – förebygga, förhindra, skydda och hantera.

Rees, J., Montasari, R. (2023). The Use of Counter Narratives to Combat Violent Extremism Online. I: Montasari, R., Carpenter, V., Masys, A.J. I: Digital Transformation in Policing: The Promise, Perils and Solutions. *Advanced Sciences and Technologies for Security Applications*. Springer, Cham. s. 15–31.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-09691-4_2

Rekawek, K. Ritzmann, A, Schindler H-J (2020). Violent Right-Wing Extremism and Terrorism – Transnational Connectivity, Definitions, Incidents, Structures and Countermeasures. *2020 Counter Extremism Project Germany gGmbH*.
https://www.counterextremism.com/sites/default/files/CEP%20Study_Violent%20Right-Wing%20Extremism%20and%20Terrorism_Nov%202020.pdf

Schuurman, B., Lindekilde, L., Malthaner, S., O'Connor, F., Gill, P. & Bouhana, N. (2018). End of the Lone Wolf: The Typology that Should Not Have Been. *Studies in Conflict & Terrorism*, 42(8), ss.771–778. doi:<https://doi.org/10.1080/1057610x.2017.1419554>.

Scheiman S., Bolling J Linder, O., Dahl, M., Rogalska Hedlund, A., Wallenius, E., Gerdes, H., Isaksson, R., Johansson, M., Batel, A., Fuentes, J., Verständig, A och Rostam J (2018). Debatt: Fullt möjligt att förbjuda NMR:s organisering. *Funktionsrätt Sverige*. 13 Juli.
<https://funktionsratt.se/debatt-fullt-mojligt-att-forbjuda-nmrs-organisering/>

- Selbing, I., Strindberg, A. & Wennberg, S. (2021). Ensamagerande våldsverkare - En översikt och analys av befintlig forskning. *Totalförsvarets Forskningsinstitut* [online] <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--5133--SE>.
- Silfverstolpe, A (2019) Terrorist hyllade Anton Lundin Pettersson för Kronan-attacken *Sveriges radio*, 15 mars 2019 <https://sverigesradio.se/artikel/7177157>
- Spaaij, R. (2010). The enigma of lone wolf terrorism: An assessment. *Studies in Conflict and Terrorism*, 33(9), ss. 854–870.
<https://doi.org/10.1080/1057610X.2010.501426>
- Strindberg, A. & Enkvist, V. (2023). Myndigheternas förutsättningar att arbeta mot våldsbejakande extremism: En utvärdering med Nordiska motståndsrörelsen som belysande exempel. *Totalförsvarets forskningsinstitut*.
<https://foi.se/rapporter/rapportsammanfattning.html?reportNo=FOI-R--5469--SE>
- Sveriges Radio P1 (2018) Ny dokumentär om skolattacken i trollhättan [radioprogram] 25 oktober <https://sverigesradio.se/artikel/7074436>
- Säkerhetspolisen (2019). *Årsbok 2018*. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen (2020). *Den våldsbejakande högerextrema miljön*. I: Ranstorp, M. & Ahlin, F. (red.). *Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern*: 133–145.
- Säkerhetspolisen (2023). Höjning av terrorhotnivån till högt hot.
<https://sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2023-08-17-hojning-av-terrorhotnivån-till-hogt-hot.html> (2023-08-17)
- Säkerhetspolisen (2023). *Terrorism och extremism*
<https://sakerhetspolisen.se/hoten-mot-sverige/terrorism-och-extremism.html>
(2023-10-17)
- TT (2019) Säpo varnar för högerextrema ensamvargar. *Aftonbladet*. 22 augusti
<https://www.aftonbladet.se/minekonomi/a/op8930/a-kassa-det-har-galler-med-nya-krispaketet>
- Van Stekelenburg, J. (2014). Going all the way: Politicizing, polarizing, and radicalizing identity offline and online. *Sociology Compass*, 8(5), ss. 540–555.
<https://doi.org/10.1111/soc4.12157>
- Vergara, D (2020) HD slår fast – NMR förbjuds i Finland. *Expo*. 23 september
<https://expo.se/nyhet/hd-slar-fast-nmr-forbjuds-i-finland/>
- Vetenskapsrådet (2017). *GOD FORSKNINGSSSED* (Rapport VR1708).

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Wiggins, B. (2019). *The Discursive Power of Memes in Digital Culture: Ideology, Semiotics, and Intertextuality I*: Wiggins, B (2019) *The discursive power of memes in digital culture: ideology, semiotics and intertextuality*. ss. 21- 36 New York, NY: Routledge.

Zedner, L. (2021). Countering terrorism or criminalizing curiosity? The troubled history of UK responses to right-wing and other extremism. *Common Law World Review*, 50(1), s. 57-75. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/1473779521989349>

Zeller, M. C. and Vaughan, M. (2023) 'Proscribing Right-Wing Extremist Organizations in Europe: Variations, Trends, and Prospects', *Terrorism and Political Violence*, ss. 1-23. doi:<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/09546553.2023.2240446>

Juridiska Källor

SFS 1974:152. Regeringsformen

SFS 2022:1565. Lag om ändring i regeringsformen.

SFS: 1962:700. Brottsbalken

SFS: 2022:666. Terroristbrottslag

SOU 2021:27. Ett förbud mot rasistiska organisationer

Konstituitionsutskottets betänkande 2021/22:KU13 Föreningsfrihet och terroristorganisationer

Prop. 2021/ 22:133. En samlad straffrättslig terrorismlagstiftning

Justitieombudsmannen (2011) Anmälan mot Försäkringskassan om handläggningen av en parts begäran att ta del av handlingar. Dnr. 2319-2010 (2011-01-18).

Roos, Ann-Marie, Brottsbalken (1962:700) 16 kap. 5 §, Karnov 2024-05-11 (JUNO)

FUP diariernr: 0105-K75-22 105 (Theodor Engström)

FUP diariernr: 5000-K1353421-15 (Anton Pettersson)

Högsta domstolen dom 1916-09-06 NJA 1916 s 483